

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi verkkotunnuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verkkotunnuslakia. Ehdotuksen mukaan vähintään 15-vuotiailla henkilöillä olisi jatkossa oikeus hakea suomalaista verkkotunnusta. Esitykseen sisältyvä toinen keskeinen muutos olisi se, että haettava verkkotunnus voisi helpommin kuin ennen perustua luonnollisen henkilön nimeen.

Ehdotuksen mukaan yksityishenkilön hakema verkkotunnus voisi olla mikä tahansa vapaana oleva yleisnimi, lyhenne tai erisnimi. Samannimisten luonnollisten henkilöiden keskinäinen etuoikeus ratkaistaisiin aikaprioriteetin avulla eli omaa nimeään vastaavan verkkotunnuksen saisi samannimisistä hakijoista se henkilö, jonka maksettu hakemus on ensimmäisenä saapunut Viestintävirastolle.

Myös luonnollisen henkilön ja oikeushenkilön keskinäinen oikeus verkkotunnukseen ratkaistaisiin aikaprioriteettiperiaatteen perusteella. Esimerkiksi oikeus luonnollisen henkilön nimeä vastaavaa tavaramerkkiä vastaavaan verkkotunnukseen olisi joko sen nimisellä luonnollisella henkilöllä tai nimeä vastaavan tavaramerkin haltijalla, riippuen siitä, kumman hakemus saapuu Viestintävirastolle ensimmäisenä.

Verkkotunnuksessa sallituista merkeistä sekä kielletyistä verkkotunnuksista säädettäisiin muutoin kuten voimassa olevassa laissa, paitsi että toisen luonnollisen henkilön nimeen perustuvan verkkotunnuksen hakeminen kiellettäisiin. Verkkotunnuksen hakeminen anonyymisti ei olisi käytännössä mahdollista.

Yksityishenkilön verkkotunnuksen hakuprosessi olisi ehdotuksen mukaan pääpiirteis-

sään samanlainen kuin yrityksillä ja muilla yhteisöillä. Viestintäviraston vahvistamalla lomakkeella tehty verkkotunnushakemus olisi mahdollista jättää Viestintävirastolle joko henkilökohtaisesti tai sähköisesti Viestintäviraston verkkosivuilla. Henkilötiedot luovutettaisiin verkon yli suojatussa yhteydessä.

Yksityishenkilön verkkotunnuksen voimassaoloaika sekä irtisanomis- ja uusimismenettely olisivat samanlaisia kuin voimassa olevassa laissa.

Myös yksityishenkilöiden verkkotunnuksiin kohdistuva valvonta olisi pääasiallisesti jälkikäteen tapahtuvaa, mutta Viestintävirasto tarkastaisi luonnollisen henkilön nimeä koskevat verkkotunnuukset käytännössä tarkemmin kuin muut.

Yksityishenkilö voisi mahdollisissa ongelmatilanteissa pyytää Viestintävirastolta omaan nimeensä perustuvan verkkotunnuksen sulkemista määräajaksi tai sen peruuttamista lopullisesti. Sulkemisen ja peruuttamisen edellytykset määriteltäisiin laissa.

Viestintävirasto oikeutettaisiin antamaan verkkotunnukseen liittyvä päätös tiedoksi sähköpostilla sekä eräissä tapauksissa viraston verkkosivuilla julkaistavalla ilmoituksella.

Esityksessä ei ehdoteta annettavan Viestintävirastolle oikeuksia puuttua verkkosivuilla välitettävään sisältöön. Verkkosivujen sisällön valvontaa harjoittaisivat edelleen vain yleiset laillisuusvalvontaviranomaiset.

Lain on tarkoitettu tulevan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohdana.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	5
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
2.1.1. Lainsäädäntö.....	5
Verkkotunnuslaki.....	5
Asiaan liittyvä muu lainsäädäntö.....	7
2.1.2. Käytäntö	7
2.2. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EY:n lainsäädäntö.....	8
2.2.1. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö	9
Yleistä	9
Pääperiaatteet luonnollisen henkilön nimeen perustuvissa rekisteröinneissä	9
Henkilön tunnistamiseen liittyvät kysymykset	10
Luonnollisista henkilöistä kerättävät henkilötiedot ja niissä tapahtuneet muutokset	10
Julkisuuden henkilöiden nimiä koskevat rekisteröintiperiaatteet	10
Suojattuja sukunimiä koskevista rekisteröintiperiaatteista	10
Verkkotunnuksen sulkeminen tai peruuttaminen riitatilanteissa	11
2.2.2. EY:n lainsäädäntö	11
2.3. Nykytilan arviointi.....	12
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	12
3.1. Tavoitteet.....	12
3.2. Toteuttamisvaihtoehdot	13
3.2.1. Jälkivalvonta vai ennakkovalvonta.....	13
3.2.2. Henkilön tunnistamiseen liittyvät vaihtoehdot	14
3.2.3. Samannimisten luonnollisten henkilöiden keskinäinen etuoikeus	15
3.2.4. Alaikäisen asema.....	16
3.2.5. Kuluttajansuojalain etämyyntisäännösten sovellettavuus	17
3.3. Keskeiset ehdotukset	17
4. Esityksen vaikutukset.....	19
5. Asian valmistelu	20
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	20
5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	20
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	21
1. Lakiehdotuksen perustelut	21
2. Voimaantulo	29
3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	29
3.1. Suhde perustuslakiin	29
3.1.1. Henkilötietojen suoja.....	29

3.1.2 Sananvapaus	31
3.1.3 Alaikäisen asema	31
3.2. Säättämisjärjestyksen arviointi	32
LAKIEHDOTUS.....	32
verkkotunnuslain muuttamisesta.....	32
LIITE	36
RINNAKKAISTEKSTI.....	36
verkkotunnuslain muuttamisesta.....	36

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Internet voidaan määritellä kansainväliseksi tietoverkoksi, joka koostuu suuresta joukosta sekalaisia, sovitulla tavalla yhteenliitetyjä viestintäverkkoja. Internetin historia alkaa 1970 -luvulta, jolloin tietoverkon toiminnan peruseriaatteen luotiin. Internet -tietoverkon kehitys lähti liikkeelle Yhdysvaltain puolustusministeriön DARPA -projektista (Department of Defense's Advanced Research Projects Agency). Vuoden 1969 loppuun mennessä neljä toisiinsa kytkettyä tietokonetta muodosti ARPANET nimisen tietoverkon (Advanced Research Projects Agency Network), jonka voidaan sanoa olleen nykyisen internetin perusta. Tämä tietokoneverkko yhdistettiin myöhemmin muihin Yhdysvaltain hallinnon, yliopistojen ja tutkimuslaitosten tietokoneverkkoihin. DARPA vastasi internetin hallinnosta 1980-luvun alkuun saakka ja verkkoa käytettiin lähinnä tutkimustarkoituksiin.

Internetistä on viime vuosikymmeninä kehittynyt kansainvälinen tietoverkko, jonka merkitys maailmantaloudelle on huomattava. Internetin käyttö on yleistynyt ja se on nykyisin olennainen osa suomalaisten yritysten ja kansalaisten arkipäivää. Internet on tänä päivänä keskeisessä asemassa tietoyhteiskuntaa ja sen palveluja kehitettäessä.

Internet rakentuu useista erillisistä tietoverkoista, jotka ovat riippumattomia toistensa toiminnasta. Erään arvion mukaan internet yhdistää toisiinsa 170 000 erillistä tietoverkkoa. Jokaisella verkkoon liitetyllä tietokoneella on oma yksilöllinen osoitteensa, joka ilmaistaan niin sanotulla IP -numerolla. Koska numerosarjat ovat vaikeita muistaa ja käyttää, on luotu niin sanottu verkkotunnusjärjestelmä (Domain Name System, DNS), jossa jokaista käytössä olevaa IP -osoitetta vastaa kirjaimista muodostunut verkkotunnus. Verkkotunnusjärjestelmän osana käyttöön otettiin juuripalvelimet, jotka ohjaavat

liikennettä internetissä. Juuripalvelin sisältää tiedot jokaisesta siihen liitetystä tietokoneesta. Internetin toiminta perustuu 13 juuripalvelimen ja näistä otettujen kopioiden toimintaan.

Verkkotunnuksella tarkoitetaan jonkin internet -sivuston numeraalista IP -osoitetta vastaavaa, kirjaimista muodostettua verkkosoitetta. Niin sanotut ensimmäisen asteen verkkotunnukset jakaantuvat maantieteellisesti rajoitettuun alueeseen sidottuihin maatunnuksiin (country code Top Level Domain, ccTLD) sekä verkkotunnuksiin, joiden käyttöalueita ei ole rajattu maantieteellisesti, mutta joiden käyttötarkoitus on toisinaan rajattu. Tällaisia verkkotunnuksia kutsutaan geneerisiksi verkkotunnuksiksi (generic Top Level Domain, gTLD). Maatunnuksia on käytössä tällä hetkellä yli 250 kappaletta ja ne on sidottu valtioiden nimien virallisista lyhenteistä annettuun ISO 3166 standardiin. Geneeriset verkkotunnukset (esimerkiksi .com, .net, .org, .int, .info ja .name) sekä muut maatunnukset kuin fi-juuri ovat ulkomaalaisten yritysten tai yhteisöjen ylläpitämiä ja siten Suomen viranomaisten toimivalan ulottumattomissa.

Yksittäisen internet -sivuston osoitetta ilmaiseva verkkotunnus on yleensä joko niin sanottu toisen asteen verkkotunnus (esimerkiksi www.mintc.fi) tai kolmannen asteen verkkotunnus (esimerkiksi www.virtual.finland.fi tai www.formin.finland.fi).

Verkkotunnus on eri asia kuin sähköpostiosoite. Nämä erottaa toisistaan siitä, että sähköpostiosoite sisältää aina @ -erikoismerkin.

Suomalaista fi-juurta ylläpitää Viestintävirasto. Kansallisessa fi-juuressa on tällä hetkellä rekisteröityjä verkkotunnuksia noin 80 000. Suomalaisten verkkotunnusten määrä kaksinkertaistui edellisen lainmuutoksen seurauksena.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1. Lainsäädäntö

Verkkotunnuslaki

Verkkotunnuslaki (228/2003) tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2003. Lain tarkoituksena on edistää tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamista tietoverkossa ja parantaa suomalaisten verkkotunnusten saatavuutta. Lailla pyritään turvaamaan kaikille suomalaisille internetin käyttäjille tasapuolinen mahdollisuus suomalaiseen verkkotunnukseen. Laki sisältää muun muassa verkkotunnuksen muotoa koskevia säännöksiä, säännöksiä verkkotunnuksen hakemisesta ja myöntämisestä sekä säännöksiä, jotka koskevat verkkotunnuksen muuttamista, siirtämistä, uudistamista tai irtisanomista. Laissa on myös säännökset verkkotunnuksen määräaikaisesta sulkemisesta tai sen peruuttamisesta ongelmatilanteissa. Lisäksi laissa säädetään verkkotunnuksen haltijan, verkkotunnuspalvelun tarjoajan sekä Viestintäviraston velvollisuuksista.

Verkkotunnuslain 5 §:n 3 momentin mukaan verkkotunnusta voi hakea Suomessa rekisteröity oikeushenkilö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja, suomalainen julkisyhteisö, valtion liikelaitos, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, julkisoikeudellinen yhdistys ja vieraan valtion edustusto. Yksityishenkilö ei voi voimassa olevan lain mukaan hakea suomalaista verkkotunnusta.

Verkkotunnuslain 4 §:n 1 momentin mukaan verkkotunnuksessa tulee olla vähintään kaksi merkkiä. Verkkotunnus ei 4 §:n 2 momentin mukaan saa muodostua pelkästä yritys-, säätio- tai yhteisömuotoa osoittavasta sanasta (esimerkiksi osakeyhtio) tai sellaisen lyhenteestä (esimerkiksi oyj) taikka sanasta tavaramerkki. Saman pykälän mukaan verkkotunnus ei saa muodostua pelkästään luonnollisen henkilön nimestä, ellei tunnus perustu rekisteröityyn nimeen tai tavaramerkkiin. Pykälän mukaan kiellettyä on myös muodostaa verkkotunnus pelkästä ensimmäisen asteen geneerisestä verkkotunnuksesta (esimerkiksi .com, .net, .org) taikka maatunnusena käytettävästä verkkotunnuksesta (esi-

merkiksi .se, .dk, .uk). Lain 4 §:n 3 momentin mukaan verkkotunnus ei saa oikeudettomasti perustua toisen suojattuun nimeen tai merkkiin. Pykälän 4 momentin mukaan verkkotunnus ei saa sisältää loukkaavia tai rikolliseen toimintaan kehottavia ilmaisuja.

Hakija voi lain 5 §:n 3 momentin mukaan hakea yhtä tai useampaa tunnusta. Yhdelle hakijalle myönnettävien verkkotunnusten lukumäärää ei siis ole rajoitettu. Verkkotunnuksia ei kuitenkaan saa hakea varastoitavaksi jälleenuovutustarkoitukseen.

Samannimiseen verkkotunnukseen kohdistuvien hakemusten keskinäinen järjestys ratkeaa aikaprioriteetin avulla. Verkkotunnuslain 5 §:n 3 momentissa todetaan, että jos samaa verkkotunnusta hakee useampi kuin yksi hakija, tunnus myönnetään sitä ensin hakeneelle.

Viestintäviraston tehtävänä on lain 6 §:n 1 momentin mukaan pyrkiä teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisin menetelmin varmistamaan, että haettu verkkotunnus täyttää lain 4:ssä säädetty edellytykset. Käytännössä tämä tapahtuu koneellisen palveluautomaatiojärjestelmän avulla. Palveluautomaatiojärjestelmälle asetettavista perusvaatimuksista säädetään lain 6 §:n 2 momentissa. Sen mukaan palveluautomaatiojärjestelmä on toteutettava siten, että verkkotunnuksen hakija voi sen avulla tarkistaa verkkotunnuksen muotoa ja sisältöä koskevien vaatimusten täyttymisen ja että hän saa tiedon niistä seuraamuksista, joita voi aiheutua virheellisten tietojen antamisesta palveluautomaatiojärjestelmän kautta. Viestintäviraston on 6 §:n 2 momentin mukaan lisäksi nimettävä virkamies, joka vastaa asian käsittelystä palveluautomaatiojärjestelmässä.

Verkkotunnushakemuksesta peritään hakemuksen käsittelystä ja fi-juuren ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia vastaava maksu. Maksun suuruus määräytyy valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan. Verkkotunnuksen hakemuskäyttö on tällä hetkellä 55 euroa. Verkkotunnuksen siirto uudelle haltijalle maksaa 55 euroa ja nimipalvelimien muutos 22 euroa. Verkkotunnusmaksut maksetaan sähköisen asioinnin aikana verkkomaksuna pankin tai Luottokunnan kautta. Maksun suorittamisesta on lain 5 §:n 5 momentin mukaan annettava

selvitys hakemuksessa. Maksun suorittaminen on siis käytännössä edellytys verkkotunnuksen saamiselle.

Verkkotunnus on voimassa enintään kolme vuotta, mutta se voidaan uudistaa rajattoman monta kertaa (verkkotunnuslaki 9 § 1 momentti). Verkkotunnuksen voimassaolo lakkaa ja Viestintävirasto poistaa sen fi-juuresta, jos tunnuksen haltija ei ole ilmoitettuun määräpäivään mennessä ryhtynyt toimiin verkkotunnuksen uudistamiseksi.

Verkkotunnuksen haltija voi irtisanoa verkkotunnuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti Viestintävirastolle. Irtisanominen tulee voimaan ilmoitetusta irtisanomispäivästä lukien. Jollei päivää ole ilmoitettu, irtisanominen tulee voimaan sinä päivänä, jolloin irtisanominen on saapunut Viestintävirastoon (verkkotunnuslain 10 §).

Viestintävirasto voi puuttua verkkotunnuksen käyttöön verkkotunnuksen voimassaoloaikana vain tietyissä, laissa luetelluissa poikkeustapauksissa. Viestintävirastolla on käytettävissään kaksi puuttumistapaa, verkkotunnuksen sulkeminen ja verkkotunnuksen peruuttaminen. Näistä kahdesta verkkotunnuksen sulkeminen on määräaikainen toimenpide, kun taas verkkotunnuksen peruuttaminen merkitsee lopullista puuttumista verkkotunnuksen käyttämismahdollisuuksiin.

Verkkotunnuslain 11§:n mukaan Viestintävirasto voi sulkea verkkotunnuksen enintään yhden vuoden määräajaksi, vain jos:

1) poliisi- tai syyttäväviranomainen on pyytänyt tunnuksen sulkemista sen vuoksi, että on todennäköisiä syitä epäillä verkkotunnusta käytettävän rikoksen tekemiseen;

2) tunnusta varten ei ole toimintakuntoisia nimipalvelimia tai sen muut verkkotekniset määrittelyt ovat jatkuvasti tai olennaisesti 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen Viestintäviraston määräyksen vastaisia, eikä puutetta ole Viestintäviraston kehotuksesta huolimatta korjattu;

3) on todennäköisiä syitä epäillä, että tunnus on siirretty toiselle ilman tunnuksen haltijan tai suojatun nimen tai merkin haltijan suostumusta, ja tämä pyytää tunnuksen sulkemista, eikä siirronsaaja kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

4) on todennäköisiä syitä epäillä, että tun-

nus on suojattu nimi tai merkki, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen sulkemista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen; tai

5) on todennäköisiä syitä epäillä, että tunnus on suojatun nimen tai merkin johdannaisnimi tai -merkki ja se on hankittu ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen sulkemista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen.

Viestintävirasto voi pyynnöstä jatkaa vuoden määräaikaan painavasta syystä. Viestintäviraston on kuitenkin viipymättä palautettava tunnus fi-juureen, kun peruste tunnuksen sulkemiselle on poistunut.

Verkkotunnuslain 12 §:n mukaan Viestintävirasto voi peruuttaa verkkotunnuksen, jos:

1) hakemuksessa on ilmoitettu Viestintävirastolle olennaisesti puutteellisia tai virheellisiä tietoja tai jätetty ilmoittamatta olennaisia tietoja, eikä tunnuksen haltija kehotuksesta huolimatta oikaise tai täydennä tietoja;

2) on painavia perusteita epäillä, että tunnus on siirretty toiselle ilman tunnuksen haltijan tai suojatun nimen tai merkin haltijan suostumusta, ja tämä pyytää tunnuksen peruuttamista, eikä siirronsaaja kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

3) on painavia perusteita epäillä, että tunnus on suojattu nimi tai merkki, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen peruuttamista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

4) on painavia perusteita epäillä, että tunnus on suojatun nimen tai merkin johdannaisnimi tai -merkki ja se on hankittu ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen peruuttamista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

5) tuomioistuin on lainvoimaisella päätöksellään kieltänyt tunnuksen käyttämisen;

6) tunnuksen haltijaa ei enää ole olemassa;

7) tunnus on ollut suljettuna 11 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla vähintään kuukauden, eikä puutetta ole tämän jälkeen korjattu

kuukauden kuluessa Viestintäviraston antamasta kehotuksesta;

8) myöntämisen jälkeen ilmenee, että tunnus sisältää loukkaavia tai rikolliseen toimintaan kehottavia ilmaisuja taikka että se on muodostettu vastoin 4 §:n 2 momentin 2 kohdan ja 3 momentin säännöstä; tai

9) hakijan ilmeisenä tarkoituksena on ollut tunnusten varastointi jälleenluovutustarkoituksessa.

Jos peruutusta vaatii useampi henkilö, peruutusvaatimuksen ensimmäisenä tehnyt saa oikeuden vapautuvaan verkkotunnukseen. Lain 5 §:n 3 momentissa ilmaistua aikaprioriteettiperiaatetta sovelletaan siis myös verkkotunnuksen peruuttamisvaatimukseen.

Asiaan liittyvä muu lainsäädäntö

Verkkotunnuslaissa ei ole säännöksiä verkkosivujen sisältöön liittyvistä kysymyksistä. Esimerkiksi toisen henkilön yksityiselämää loukkaavan tiedon välittäminen joukkoviestimissä on säädetty rangaistavaksi rikoslain (39/1889) 24 luvun 8 §:ssä. Viestintävirastolla ei ole verkkotunnuslain perusteella myöskään oikeutta puuttua verkkosivuilla välitettävään aineistoon. Verkossa välitettävää sisältöä ja sen laillisuutta valvovat Suomessa yleiset laillisuusvalvonta- ja oikeusviranomaiset eli poliisi, syyttäjät ja tuomioistuimet.

Sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annettu laki (460/2003, jäljempänä sananvapauslaki) sisältää säännöksiä, joiden perusteella verkossa leviävään laittomaan aineistoon voidaan puuttua. Sananvapauslain 18 ja 19 §:ssä säädetään verkkoviestin jakelun keskeyttämisen edellytyksistä ja keskeyttämismääräyksen antamiseen toimivaltaisista viranomaisista. Säännös muistuttaa verkkotunnuslain 11 §:ää, jonka perusteella verkkotunnus siis voidaan sulkea enintään vuodeksi, jos poliisi- tai syyttäjäviranomainen on pyytänyt tunnuksen sulkemista sen vuoksi, että on todennäköisiä syitä epäillä verkkotunnusta käytettävän rikoksen tekemiseen. Yleisön saataville toimitetun viestin sisällöstä aiheutuneen vahingon korvaamiseen sovelletaan sananvapauslain 14 §:n 1 momentin viittaus-säännöksen mukaan vahingonkorvauslakia (412/1974).

Myös tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoa-

misesta annettu laki (458/2002) sisältää verkkosivujen sisältöön liittyviä säännöksiä, kuten säännöksiä verkkosivujen ylläpitäjän tiedonantovelvollisuuksista ja sähköisen sopimuksen tekoon liittyvistä muotoseikoista sekä säännöksiä verkkoviestin välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan vastuuvapaudesta. Tietoyhteiskuntapalvelujen tarjontaa koskevan lain 16 ja 20 §:ssä on säännös, jonka perusteella verkkoviestin välityspalvelun tarjoajaa voidaan kieltää pitämästä laittomaksi epäiltyä aineistoa saatavilla verkossa.

Verkkotunnuksilla on läheinen kytkeä tavaramerkkioikeuteen ja muihin immateriaalioikeuksiin. Yksityishenkilöiden nimiin perustuviin verkkotunnuksiin liittyy läheisesti tavaramerkkilain 3 §, jonka mukaan jokainen saa elinkeinotoiminnassa käyttää sukunimeään, osoitetaan tai toiminimeään tavaroittensa tunnusmerkkinä, jollei sen käyttö ole omiaan aiheuttamaan sekaannusvaaraa toisen jo suojattuun tavaramerkkiin tai sellaiseen nimeen, osoitteeseen tai toiminimeen, jota toinen jo oikeutetusti käyttää elinkeinotoiminnassaan. Viestintävirastolla ei ole toimivaltuuksia ottaa asiallisesti kantaa siihen, rikkooko tietty verkkotunnus jonkin immateriaalioikeuden haltijan oikeuksia tai esimerkiksi määrätä tällaiseen tilanteeseen liittyviä seuraamuksia taikka päättää vahingonkorvauksista. Kuten edellä on todettu, verkkotunnuslain 11 ja 12 § antavat Viestintävirastolle kuitenkin toimivaltuuden tilanteesta riippuen joko sulkea immateriaalioikeuksia mahdollisesti rikkova verkkotunnus määrääjäksi tai peruuttaa se lopullisesti. Lopullisesti verkkotunnuksiin liittyvät tavaramerkkioikeudelliset riidat ja muut immateriaalioikeuksia koskevat kiistat ratkaistaan immateriaalioikeuksia koskevan erityislain kuten tavaramerkkilain (7/1964) nojalla käräjäoikeudessa.

2.1.2. Käytäntö

Uuden lain voimaantulon jälkeen suomalaisten verkkotunnusten määrä on kaksinkertaistunut. Uusia verkkotunnuksia on myönnetty noin 40 000, joista noin 19 000 myönnettiin lain ensimmäisenä voimassaolopäivänä.

Viestintäviraston verkkotunnushallinnossa työskentelee tällä hetkellä yhteensä yhdeksän

henkilöä, joista viisi toimii asiakaspalvelutehtävissä, kaksi lakimiehen tehtävissä ja kaksi teknisinä tukihenkilöinä. Verkkotunnusjärjestelmään tulevat hakemukset käsitellään täysin automaattisesti. Järjestelmä käsittelee ja myöntää verkkotunnukset lähes reaaliaikaisesti.

Viestintävirasto täyttää verkkotunnuslain 6 §:ssä tarkoitetun ennakkoselvittämisvelvollisuutensa käytännössä siten, että järjestelmä estää automaattisesti vääriä merkkejä sisältävien tai väärän pituisten verkkotunnusten hakemisen. Laissa kielletyiksi määriteltyjen verkkotunnusten hakeminen on estetty erillisellä sulkulistalla. Rikolliseen toimintaan kehottavista ja loukkaavista verkkotunnuksista ylläpidetään sulkulistaa, joka estää niiden hakemisen. Sulkulistoja päivitetään tarpeen mukaan. Hakemuslomakkeessa hakijaa lisäksi informoidaan Viestintäviraston oikeudesta peruuttaa rikolliseen toimintaan kehottava tai loukkaava verkkotunnus.

Luonnollisen henkilön nimen rekisteröintikieltoa valvotaan vielä aktiivisemmin. Hakijan on hakemuksessaan ilmoitettava, onko tavoiteltu verkkotunnus luonnollisen henkilön nimi sekä annettava hakemuksen perusteena olevan nimen tai suojatun merkin rekisterinumero. Hakijaa informoidaan Viestintäviraston oikeudesta peruuttaa lainvastainen verkkotunnus. Hakijan oikeus verkkotunnukseen, jonka on ilmoitettu perustuvan luonnollisen henkilön nimeen, tarkistetaan Viestintävirastossa erikseen.

Suojattujen nimien ja merkkien oikeudonta rekisteröintiä pyritään ehkäisemään vaatimalla hakijalta hakemuksessaan vakuutus siitä, että tämä on selvittänyt etukäteen, ettei tavoiteltu verkkotunnus ole toisen suojattu nimi tai merkki. Järjestelmässä neuvotaan ja opastetaan hakijaa selvitysvelvollisuuden täyttämässä. Verkkosivuilta on muun muassa linkit tarvittaviin rekistereihin.

Voimassa oleva verkkotunnuslaki perustuu siis pääasiassa jälkikäteiskontrolliin. Jos esimerkiksi tietyn tavaramerkin haltija havaitsee, että hänen tavaramerkkioikeuksiaan loukkaava verkkotunnus on käytössä, hän voi vaatia Viestintävirastolta verkkotunnuksen sulkemista tai peruuttamista.

Viestintävirastolle on uuden lain voimassaoloaikana tullut yhteensä 165 sulkemis- tai

peruutusvaatimusta, joista 86 on tähän mennessä ratkaistu. Suurin osa vaatimuksista tuli vireille heti lain voimaantulon jälkeen. Vain 26 vaatimusta on hyväksytty eli kiistan kohteena ollut verkkotunnus on vaatimuksen perusteella suljettu tai peruutettu.

Peruutusvaatimusten perusteena on usein ollut rekisteröidyn nimen osa tai kuvallinen tavaramerkki. Jos verkkotunnus ja vaatimuksen perusteena oleva nimi tai merkki eivät ole täsmälleen toisiaan vastaavia, peruuttamisen edellytyksenä on lain mukaan se, että verkkotunnuksen haltijan tarkoituksena on ollut vahingoittaa nimen tai merkin haltijaa tai hyötyä oikeudettomasti toisen nimestä tai merkistä. Valtaosa vaatimuksista on hylätty sen vuoksi, että näyttöä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksesta ei ole esitetty.

Viestintäviraston päätöksestä voidaan lain mukaan valittaa hallinto-oikeuteen. Helsingin hallinto-oikeudessa on tällä hetkellä vireillä neljä valitusta.

Verkkotunnuslain 5 §:n 4 momentin mukaan verkkotunnuksia ei saa hakea varastoitavaksi jälleenuovutustarkoitukseen. Kiellolla pyritään estämään tapaukset, joissa henkilö hakee yhdellä kertaa lukuisia verkkotunnuksia ainoana tarkoituksenaan luovuttaa ne edelleen myöhemmässä vaiheessa. Viestintävirastossa on vireillä kymmenen tapausta, joissa tutkitaan, onko varastointikieltoa rikottu.

Lain voimaantulon jälkeen Viestintävirastossa on tullut vireille noin kymmenen tapausta, joissa verkkotunnuksen on väitetty muodostuvan lainvastaisesti luonnollisen henkilön nimestä. Viestintävirasto on ratkaissut noin puolet näistä tapauksista. Luonnollisen henkilön nimeen perustuvien kiistojen käsittely ja ratkaiseminen on käytännössä osoittautunut olennaisesti nopeammaksi ja helpommaksi prosessiksi kuin suojattuun nimeen tai merkkiin perustuvien vaatimusten ratkaiseminen.

Peruutusvaatimusten lisäksi Viestintävirasto on päätöksellään ratkaissut kuusi verkkotunnusjärjestelmän toimintahäiriöön perustuvaa vaatimusta. Neljästä päätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen.

2.2. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EY:n lainsäädäntö

2.2.1. *Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaisten lainsäädäntö*

Yleistä

Tämä kansainvälinen vertailu käsittelee vain yksityishenkilöiden verkkotunnusten rekisteröintiä koskevia toimintaperiaatteita. Vertailussa on tutkittu useita valtioita. Valtiot on valittu vertailun kohteeksi sillä perusteella, miten hyvin niiden alueella toimivien rekistereiden toimintaperiaatteista on ollut saatavissa selvitystä. Vertailua ei ole kuitenkaan pystytty tekemään kattavasti kaikkien kysymysten osalta, koska eri rekistereiden toimintaperiaatteet ovat sisällöltään ja juridiselta statukseltaan hyvin erilaisia.

Euroopassa on tällä hetkellä yhteensä 51 maa- tai aluekohtaista ensimmäisen asteen verkkotunnusta (Country Code Top Level Domains, ccTLD). Verkkotunnuksia koskevaa lainsäädäntöä on erittäin harvoissa maissa, Euroopan maista vain Kreikassa, Espanjassa, Norjassa ja Kroatiassa. Ruotsi valmistele lainsäädäntöä asiasta. Verkkotunnusten rekisteröintejä sääntelee yleensä vain maa-kohtaista rekisteriä ylläpitävän yhteisön (Registry) oma toimintapolitiikka eli sen itse laatimat rekisteröintiperiaatteet.

Useimmiten maakohtaiset verkkotunnukset on tarkoitettu vain kyseiseen maahan tai alueeseen sidoksen omaavien yritysten, organisaatioiden, julkisyhteisöiden ja mahdollisesti yksityishenkilöiden käyttöön. Yleensä rekisteröintiperiaatteissa edellytetään, että hakijan kotipaikka on kyseisessä valtiossa tai että hakija on kyseisen maan kansalainen. Tällaisia vaatimuksia sisältyy muun muassa Bosnian, Bulgarian, Espanjan, Färsearten, Irlannin, Italian, Kroatian, Ranskan, Unkarin, Valko-Venäjän, Viron ja Yhdysvaltojen (.us) maatunnusten rekisteröintiperiaatteisiin.

Pääperiaatteet luonnollisen henkilön nimeen perustuvissa rekisteröinneissä

Kaikissa verkkotunnusrekistereissä ei oteta vastaan luonnollisten henkilöiden rekisteröintejä tai verkkotunnukseksi ei hyväksytä henkilönimeä. Yksityishenkilön verkkotunnuksen kieltäviä sääntöjä sovelletaan muun muassa Albanian, Maltaan, Monacon, Serbian

ja Montenegron, Slovenian sekä Viron verkkotunnusrekistereissä. Näissä tapauksissa verkkotunnukseksi saatetaan kuitenkin hyväksyä esimerkiksi yrityksen tavaramerkkinä tai toiminimenä esiintyvä henkilönimi. Toisissa verkkotunnusrekistereissä henkilönimiä tai yksityishenkilöiden verkkotunnuksia ei sallita rekisteröitävän suoraan maatunnuksen alle, vaan niille on varattu erityinen alaverkkotunnus, kuten .me.uk. Tällaisia vaatimuksia asetetaan esimerkiksi Andorrassa, Iso-Britanniassa, Kyproksella, Man –saarella, Norjassa, Portugalissa ja Romaniassa.

Yhdysvaltojen maakohtaisessa verkkotunnusrekisterissä .us:ssä sallitaan yksityishenkilön verkkotunnukset ja henkilönnimen rekisteröiminen verkkotunnukseksi. Tilanne on tältä osin samanlainen kuin generisissä verkkotunnuksissa, joista useimmat ovat yhdysvaltalaisen yritysten ylläpitämiä, mutta toimivat maailmanlaajuisesti.

Verrattuna muihin rekisteröinteihin, henkilönnimiin perustuvia verkkotunnuksia on kaikissa tutkituissa verkkotunnusrekistereissä suhteellisen vähän käytössä. Harvoilla yksityishenkilöillä näyttäisi olevan kiinnostusta hakea omaan nimeensä perustuvaa verkkotunnusta.

Valtaosa niistä verkkotunnusrekistereistä, jotka sallivat yksityishenkilöiden rekisteröivän verkkotunnuksia, soveltaa aikaprioriteettiperiaatetta. Kahden samannimisen henkilön oikeus nimeen perustuvaan verkkotunnukseen ratkaistaan siten, että verkkotunnus myönnetään sitä ensimmäisenä hakeneelle. Hyväksyttävän hakemuksen tulee luonnollisesti täyttää verkkotunnuksen rekisteröinnille asetetut muut muodolliset vaatimukset, muun muassa rekisteröintimaksujen tulee olla asianmukaisesti maksetut.

Pääsäännöstä poikkeava ratkaisu löytyy eurooppalaisista rekistereistä ainoastaan Färsearilta. Luonnollisen henkilön nimeen perustuvissa verkkotunnusrekisteröinneissä noudatetaan erityistä menettelyä, jossa muiden kuin Färsearilla kirjoilla olevien henkilöiden verkkotunnushakemukset kuulutetaan sanomalehdessä. Färsearelaisella henkilöllä, jolla on sama nimi kuin kuulutuksessa, on oikeus 20 päivän kuluessa jättää oma verkkotunnushakemuksensa ja saada etuoikeus kuulutettuun verkkotunnukseen. Kuulutuksenmenet-

telyn lisäksi Färssaarten verkkotunnusrekisterin toimintaperiaatteet poikkeavat muista eurooppalaisista rekistereistä siinä, että se ratkaisee samana päivänä haettujen verkkotunnusten keskinäisen etuoikeuden arvalla.

Tutkituista rekistereistä valtaosassa hakijalta ei hakemusvaiheessa edellytetä sellaista näyttöä, joka vahvistaisi hakijalla olevan oikeus haetun verkkotunnuksen mukaiseen nimeen. Joissain verkkotunnusrekistereissä hakijan nimen tai sukunimen edellytetään olevan identtinen haetun verkkotunnuksen kanssa tai verkkotunnuksen ainakin muodostuvan hakijan nimen alkukirjaimista. Tällaisia vaatimuksia asetetaan muun muassa Espanjan, Irlannin, Kroatian ja Ranskan verkkotunnusrekistereissä. Verkkotunnuksen hakija lisäksi yleensä aina vastaa siitä, ettei verkkotunnus loukkaa toisen oikeutta tavaramerkkiin, toiminimeen tai nimeen.

Henkilön tunnistamiseen liittyvät kysymykset

Maakohtaisissa verkkotunnusrekistereissä ei pääsääntöisesti edellytetä verkkotunnuksen hakijoiden tunnistamista verkkotunnuksen hakemusvaiheessa. Tämä perustuu ajatukseen siitä, että verkkotunnuksen rekisteröintien maksullisuus estää jo sellaisenaan väärinkäytösyrityksiä. Yleensä myös pankkisiirron tai luottokortin käyttäminen paljastaa väärän henkilöllisyyden turvin esiintyvät henkilöt.

Tietyissä verkkotunnusrekistereissä, kuten Bosnian, Bulgarian, Färssaarten, Irlannin, Kroatian, Kyproksen, Portugalin, Ranskan, San Marinon ja Unkarin verkkotunnusrekistereissä edellytetään henkilöllisyystodistuksen kopion toimittamista jälkikäteen.

Henkilön sähköistä tunnistamista ei käytetä missään maassa.

Luonnollisista henkilöistä kerättävät henkilötiedot ja niissä tapahtuneet muutokset

Hakijasta kerätään yleensä verkkotunnusrekisterinpitäjän tarpeita varten vain nimi ja osoitetiedot sekä puhelinnumero. Joissakin tapauksissa vaaditaan myös sähköpostiosoite. Näin menetellään esimerkiksi Bulgarian, Espanjan, Irlannin, Itävallan, Kreikan, Kroati-

an, Liechtensteinin, Man –saaren, Romanian, Sveitsin, Tanskan ja Venäjän verkkotunnusrekistereissä.

Lähes kaikkien tutkittujen verkkotunnusrekistereiden rekisteröintiperiaatteissa on säännöksiä siitä, että hakijan tulee ilmoittaa verkkotunnusrekisteriin kaikista hakijan tiedoissa tapahtuneista muutoksista. Tyypillisiä sanktioita muutosten ilmoittamatta jättämisestä ovat verkkotunnusta koskevan sopimuksen purkamisen tai verkkotunnuksen peruuttaminen. Sopimuksen purkamiseen tai verkkotunnuksen peruutukseen edellytetään yleensä lisäksi sitä, ettei verkkotunnuksen haltija korjaa tiedoissa olevaa virhettä lyhyen määräajan kuluessa verkkotunnusrekisterinpitäjän huomautuksesta.

Julkisuuden henkilöiden nimiä koskevat rekisteröintiperiaatteet

Julkisuuden henkilöille ei ole annettu erityisasemaa maakohtaisten verkkotunnusrekistereiden rekisteröintiperiaatteissa. Käytännön riitatapauksissa annetuissa ratkaisuisissa julkisuuden henkilöiden nimille on sen sijaan joissain tapauksissa annettu tietty erityisasema.

Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n hallinnoiman UDRP (Uniform Dispute Resolution Procedure) – järjestelmän välimieslautakunnat ovat antaneet joitakin julkisuuden henkilön nimeä koskevia ratkaisuja. Jutuissa on ratkaisukriteereinä pidetty sitä, kuinka tarkkaan verkkotunnus vastaa kantajana olevan julkisuuden henkilön nimeä, onko verkkotunnuksen haltijalla jotain oikeutta verkkotunnushakemuksensa perusteeksi sekä se, onko verkkotunnus rekisteröity ja onko sitä käytetty vilpillisessä mielessä. Oikeuskäytännön perusteella voidaan vetää se johtopäätös, että julkisuuden henkilön oikeutta nimeä vastaavaan verkkotunnukseen suojataan ainakin, jos julkisuuden henkilön nimi käyttönsä ja tunnettuisuutensa puolesta rinnastuu tavaramerkkiin.

Suojattuja sukunimiä koskevista rekisteröintiperiaatteista

Maakohtaisiin verkkotunnusten rekisteröintiperiaatteisiin ei sisälly suojattuja sukunimiä

koskevia säännöksiä. Myöskään asiaan liittyvää oikeuskäytäntöä ei ole löydettävissä. Joitakin johtopäätöksiä voidaan kuitenkin vetää tiettyjen verkkotunnusrekistereiden rekisteröintiperiaatteista ja käytännöistä, joissa ainakin implisiittisesti annetaan suojaa tietyille sukunimille. Näin voidaan sanoa ainakin niistä verkkotunnusrekistereistä jotka edellyttävät, että haettu verkkotunnus on hakijan nimen kanssa identtinen, kuten Espanjan, Irannin, Kroatian ja Ranskan verkkotunnusrekisterit.

Monissa maakohtaista verkkotunnusrekisteriä koskevissa rekisteröintiperiaateissa mainitaan, ettei verkkotunnus saa loukata toisen oikeutta nimeensä. Näissäkään tapauksissa suojatun sukunimen rekisteröintiä verkkotunnukseksi ei estetä hakemusvaiheessa, mutta verkkotunnus voidaan jälkikäteen peruuttaa suojatun sukunimen oikeudenhaltijan vaatimuksesta.

Verkkotunnuksen sulkeminen tai peruuttaminen riitatilanteissa

Kaikissa tutkituissa verkkotunnusrekistereissä on säännöksiä verkkotunnuksen sulkemiselle ja peruuttamiselle. Verkkotunnuksen sulkemisen ja peruuttamisen edellytyksiä ovat useimmiten tekniset seikat sekä yleiseen lainkuuliaisuuteen, järjestykseen tai moraalisiin liittyvät asiat. Lisäksi sulkeminen tai peruuttaminen voi tulla kyseeseen, jos verkkotunnuksen haltija kieltäytyy noudattamasta rekisterinpitäjän ohjeita, kehoituksia ja määräyksiä.

Lähes kaikkialla noudatetaan periaatetta, jonka mukaan verkkotunnuksen haltijan ja kolmannen tahon välinen vireillä oleva riita aiheuttaa verkkotunnuksen sulkemisen. Peruuttaminen tulee kyseeseen verkkotunnuksia koskevien säännösten perusteella yleensä silloin, jos verkkotunnus on kansallisen lain vastainen tai on olemassa lainvoimainen ratkaisu tai tuomio, jolla verkkotunnus määrätään peruutettavaksi. Tuomion tulee eräiden maiden verkkotunnussäännösten perusteella olla täytäntöön pantavissa asianomaisessa valtiossa. Myös WIPO:n verkkotunnuksia koskeva välimiesmenettely tunnustetaan monien maajuurirekisterien toimintaperiaatteissa.

2.2.2. EY:n lainsäädäntö

Euroopan yhteisöjen komissio antoi 12 päivänä joulukuuta 2000 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi .EU –aluetunnuksen toteuttamisesta Internetin nimijärjestelmässä (KOM 2000, 827 lopullinen, 2000/0328 COD). Aluetunnuksen .EU perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (733/2002/EY) tuli voimaan 30 päivänä huhtikuuta 2002. Asetuksen täytäntöönpano ei edellytä jäsenvaltioissa kansallista lainsäädäntöä, vaan se on sellaisenaan suoraan sovellettavissa olevaa yhteisön lainsäädäntöä.

Asetuksella perustetaan uusi verkkotunnuksiin liittyvä aluetunnus .EU, joka on asetuksessa tarkemmin säädettyin edellytyksin kaikkien Euroopan yhteisöjen jäsenvaltion alueella asuvien yksityishenkilöiden tai alueelle sijoittautuneiden oikeushenkilöiden käytettävissä. Aluetunnus perustuu eEurope –aloitteeseen ja sillä pyritään edistämään sähköistä kaupankäyntiä ja sähköistä asiointia Euroopan yhteisöjen alueella. Omalla aluetunnuksella pyritään tarjoamaan jäsenvaltioiden kansalaisille ja yrityksille turvallinen ja kilpailukykyinen vaihtoehto geneeristen verkkotunnusten rinnalle.

Eurooppalaista aluetunnusta ylläpitäväksi rekisteriksi on komission päätöksellä valittu EURID, joka on belgialaisten, ruotsalaisten ja italialaisten muodostama voittoa tavoittelematon yhteisyrittäjä. Rekisteröintejä .EU –aluetunnuksen alle voivat jäsenvaltioissa ottaa vastaan sellaiset rekisterinpitäjät, jotka ovat tehneet sopimuksen EURID:n kanssa. Rekisteröintejä .EU –aluetunnuksen alle aletaan vastaanottaa aikaisintaan 1 päivänä toukokuuta 2004.

Palvelu tulee olemaan täysin automatisoitua. Oikeus tiettyyn verkkotunnukseen ratkaistaan aikaprioriteetilla eli hakemusten saapumisjärjestyksen perusteella. Tiedyt yleiset moraalia ja hyviä tapoja vastustavat verkkotunnukset eivät ole rekisteröitävissä. Luonnollisten henkilöiden nimiin perustuvia rekisteröintejä koskevat yksityiskohtaisemmat rekisteröintiperiaatteet ovat vielä määrittelemättä. Järjestelmä tulee kuitenkin perustumaan tältäkin osin yksinomaan jälki-

kontrolliin.

Verkkotunnus voidaan sulkea ja peruuttaa väärinkäytöstilanteissa. Riitatilanteita varten on tarjolla vapaaehtoinen riitojen ratkaisumenettely (Alternative Dispute Resolution, ADR).

2.3. Nykytilan arviointi

Nykyisen verkkotunnusjärjestelmän voidaan arvioida toimivan moitteettomasti. Uusi verkkotunnuslaki muutti järjestelmän toimintaperiaatteita merkittäväällä tavalla, koska suomalaisten verkkotunnusten rekisteröinneissä siirryttiin aikaa vievästä ja henkilövoimavaroja vaativasta ennakkotarkastuksesta jälkikäteiskontrolliin. Järjestelmä vastaanottaa rekisteröinnit nyt automaattisesti ja henkilöstön työpanosta tarvitaan asiakaspalvelun ja teknisen tuen lisäksi pääasiassa vain riitatapausten ratkaisuun.

Verkkotunnuksen sulkemista tai peruuttamista koskevia vaatimuksia on tullut vireille Viestintävirastossa varsin kohtuullinen määrä rekisteröintien määrään verrattuna, kuten edellä on todettu. Valtaosa vaatimuksista tuli vireille heti lain voimaantulon jälkeen. Välittömästi lain voimaantulon jälkeen syntynyt ruuhka saadaan purettua vuoden 2004 aikana. Jälkikäteen esitettyjen vaatimusten ratkaisuun perustuva kontrollijärjestelmä näyttää siis toimivan odotetusti.

Suomalaisten verkkotunnusrekisteröintien määrä on verkkotunnuslain ansiosta kaksinkertaistunut. Fi–juuri tarjoaa nyt suomalaisille yrityksille ja yhteisöille todellisen vaihtoehdon geneeristen verkkotunnusten rinnalle. Tällä on merkitystä myös verkkosivujen sisältöön liittyvissä riitatapauksissa.

Tarve avata suomalainen maajuuri myös yksityishenkilöiden rekisteröinneille on ilmeinen. Tätä vaati myös eduskunta verkkotunnuslaista antamassaan lausumassa.

Yksityishenkilöiden verkkotunnuksiin liittyvien muutostarpeiden lisäksi verkkotunnuslaissa on sen voimassaoloaikana ilmennyt muutamia pienempiä uudistustarpeita. Viestintävirasto tarvitsee toiminnassaan muun muassa säännöstä, jolla se oikeutetaan antamaan verkkotunnukseen liittyvä päätös tie-

doksi sähköpostilla.

Viestintävirasto tarvitsee myös säännöksen, jonka perusteella se voi antaa verkkotunnusta koskevan päätöksen tiedoksi sähköisessä muodossa toteutetulla yleistiedoksiannolla. Verkkotunnushakemuksessa annetut yhteystiedot perustuvat vain hakijan ilmoitukseen. Voimassa olevan lain soveltamiskäytännössä on havaittu, että pieni osa verkkotunnushakemuksista on jätetty niin puutteellisilla tai virheellisillä yhteystiedoilla, että verkkotunnuksen haltijan tavoittaminen on annettujen yhteystietojen perusteella mahdotonta. Jollain toisella henkilöllä voi kuitenkin olla legitiimi intressi puutteellisilla tai virheellisillä hakemuksella varattuun verkkotunnukseen. Näitä tilanteita varten tarvitaan säännös yksinkertaisesta sähköisestä yleistiedoksiannosta. Säännös on tarpeellinen, koska hallintolain (434/2003) 62 §:n yleistiedoksiantoa koskeva säännös ei sovi sähköiseen palvelun tarjontaan. Verkkotunnusta koskevan päätöksen nähtävillä pitäminen viranomaisessa ja siitä ilmoittaminen viranomaisen ilmoitustaululla tai paikkakunnalla leviävissä sanomalehdissä ei menettelynä sovellu yhteen käytännössä yksinomaan sähköisesti tarjottavan viranomaispalvelun kanssa. Sähköisestä viranomaisasioinnista annetussa laissa (13/2003) ei myöskään ole säännöksiä mahdollisuudesta toimittaa yleistiedoksianto sähköisesti.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Hallitusohjelman mukaan Suomen on oltava teknologiapolitiikassaan eturivin kansakunta ja edelläkävijä ihmisystävällisen ja kestäväen tietoyhteiskunnan toteuttamisessa. Esityksellä pyritään edistämään yleistä tietoyhteiskuntakehitystä ja lisäämään sähköistä kaupankäyntiä. Tietoyhteiskuntakehityksellä on yhteiskunnallisesti keskeinen merkitys muun muassa talouden uudistamisessa, yhteiskunnallisessa ja muussa verkottumisessa, sisältöteollisuuden vahvistamisessa ja julkisten palvelujen tehostamisessa.

Esityksen tavoitteena on myös sananvapauden edistäminen. Internet –tietoverkon

välityksellä tapahtuvasta kommunikaatiosta on tullut merkittävä osa suomalaista arkipäivää. Internet on myös keskeinen joukkoviestintäväline. Verkkotunnus on merkityksellinen tietoverkon välityksellä harjoitettavan viestinnän kannalta, minkä lisäksi tunnus itse voi muodostaa yleisölle tarkoitetun viestin. Esityksellä pyritään lisäämään suomalaisten verkkotunnusten määrää. Toimiva verkkotunnusjärjestelmä luo edellytyksiä sananvapauden tehokkaalle käyttämiselle tietoverkossa.

Voimassa olevan verkkotunnuslain mukaan yksityiset henkilöt eivät voi hankkia itselleen verkkotunnusta. Tämä lähtökohta asettaa kansalaiset eri arvoiseen asemaan, koska ainoastaan yrityksen tai muun yhteisön välityksellä toimivat kansalaiset voivat hankkia tunnuksen. Esityksellä pyritään takaamaan kaikille kansalaisille yhdenvertaiset mahdollisuudet suomalaiseen verkkotunnukseen.

Esityksellä pyritään suomalaisten verkkosivujen määrää lisäämällä vaikuttamaan positiivisesti myös suomalaiseen sisältötuotantoon.

Suomalaiseen fi-juureen rekisteröityjen verkkotunnusten määrän lisääntymisellä on verkkosivujen sisältöön liittyviä välillisiäkin vaikutuksia. Näillä verkkosivuilla oleva aineisto kuuluu yleensä suomalaisten lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten toimivaltaan. Suomalaisilla viranomaisilla ei sen sijaan pääsääntöisesti ole toimivaltaa puuttua geneerisessä juuressa sijaitsevien verkkosivujen sisältöön. Tavoitteena on se, että suomalaisten verkkotunnusrekisteröintien enemmistö siirtyisi geneeristen juurien sijasta kotimaiseen maajuureen. Tällä pyritään muiden tavoitteiden ohella myös ennaltaehkäisemään verkkosivujen laittomaan sisältöön liittyviä ongelmia.

3.2. Toteuttamisvaihtoehdot

3.2.1. Jälkivalvonta vai ennakkovalvonta

Ehdotettu verkkotunnuslain muutos oletettavasti lisäisi suomalaisesta verkkotunnuksesta kiinnostuneiden hakijoiden määrää. Viestintäviraston olisi varauduttava hakemusten määrän lisääntymiseen ja sopeutettava palvelunsa yksityisasiakkaiden vaatimuk-

sia vastaavaksi. Valmistelun aikana on tullut selväksi, että yksityishenkilöiden hakemusten käsittely automaattisen palvelujärjestelmän avulla on ainoa tapa selvittää tilanteesta ilman huomattavia lisäresursseja ja käsittelyaikojen venymistä.

Asiointi Viestintäviraston nykyisessä verkkotunnusjärjestelmässä on helppoa. Järjestelmässä opastetaan ja neuvotaan hakijaa aktiivisesti. Hakemukset käsitellään nopeasti ja kustannustehokkaasti.

Jos verkkotunnuksen rekisteröinnin jälkeen ilmenee, että verkkotunnuksen hakijalla ei ollutkaan oikeutta hakemaansa verkkotunnukseen, verkkotunnuksella loukatun nimen tai merkin oikeuksien haltija voi vaatia verkkotunnuksen sulkemista tai sen peruutusta. Vaatimuksen vireille saaminen on yksinkertaista ja sen käsittelyaika on huomattavasti lyhyempi kuin esimerkiksi vastaavan asian tuomioistuinkäsittely olisi.

Paluu ennakkovalvontaan perustuvaan järjestelmään olisi askel taaksepäin. Se vaikuttaisi ratkaisevasti hakemusten käsittelyaikoihin ja kustannuksiin ja sitä kautta fi-verkkotunnusten kysyntään. Ennakkotarkastukseen perustuva rekisteröintijärjestelmä olisi mahdollista toteuttaa ainoastaan siten, että tarkastus tehdään manuaalisesti. Arvioitujen hakemusmäärien manuaalinen käsittely edellyttäisi ainakin alkuvaiheessa nykyisen asiakaspalveluhenkilökunnan kolminkertaitamista. Tämä nostaisi huomattavasti verkkotunnushallinnon kustannuksia, mikä vaikuttaisi verkkotunnusten hintoihin.

Ennakkotarkastusta ei olisi järkevää ottaa käyttöön vain yksityishenkilöiden verkkotunnushakemuksissa, jos yritysten ja yhteisöjen edustajien hakemuksia käsiteltäisiin samaan aikaan ilman ennakkotarkastusta. Ennakkovalvontajärjestelmää olisi myös vaikea rakentaa teknisesti sujuvaksi. Teknisesti ainoa mahdollinen keino estää hakemuksen eteneminen ennakolta olisi tietyn merkkijonon määrittelemine kielletyksi, jolloin järjestelmä ei hyväksyisi siihen perustuvaa rekisteröintiyritystä. Luonnollisen henkilön nimen suojaaminen tällä menetelmällä vaatisi kaikkien suomalaisten henkilönimien ja niistä muodostettavissa olevien johdannaisten kirjaamista sulkulistalle. Näin laajan sulkulistan vaikutukset koko järjestelmän tekni-

seen toimivuuteen ovat epäselviä.

Varoitusilmoituksen postittaminen muille samannimisille henkilöille ei olisi toimiva ratkaisu järjestelmän peruseriaatteiden tai Viestintäviraston resurssien valossa. Ilmoituksen lähettäminen suurelle määrälle ihmisiä, joiden toimivia yhteystietoja, esimerkiksi sähköpostiosoitetta, Viestintävirastolla ei ole, olisi työlästä ja kallista. Viestintävirasto voisi lähettää ilmoituksen vasta verkkotunnushakemuksen vireille tulon jälkeen. Tilanteessa, jossa rekisteröinti on oikeutettu, aikaprioriteettiperiaate olisi jo ratkaissut oikeuden verkkotunnukseen alkuperäisen hakijan hyväksi. Oikeudeton rekisteröinti taas voidaan korjata verkkotunnuksen sulkemisella tai peruuttamisella missä tahansa vaiheessa.

Voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentin mukaan Viestintäviraston velvollisuutena on teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisin menetelmin pyrkiä varmistamaan, että haettu verkkotunnus täyttää 4 §:ssä säädetty edellytykset. Luonnollisen henkilön heikoman aseman vuoksi henkilön nimen suojaamista ei voida jättää yksinomaan yksityishenkilöiden oman aktiivisuuden varaan. Myös hallinnon palveluperiaate ja viranomaisten yleinen selvittämisvelvollisuus edellyttävät Viestintävirastolta laajempaa taustaselvitystä luonnollisen henkilön nimeen perustuvan hakemuksen yhteydessä.

Yksityishenkilön nimeen perustuvan verkkotunnushakemuksen käsittelyssä lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu selvittämisvelvollisuus edellyttää käytännössä sitä, että luonnollisen henkilön nimeen perustuvat verkkotunnukset tarkastetaan esimerkiksi vertaamalla hakemuksessa annettuja tietoja Väestörekisterikeskuksen ylläpitämään väestötietojärjestelmään kirjattuihin tietoihin.

Luonnollisen henkilön nimeen perustuvien verkkotunnushakemusten erottelu muista verkkotunnushakemuksista voi kuitenkin perustua vain hakijan omaan ilmoitukseen hakemusta tehtäessä, kuten tälläkin hetkellä. Muunlainen ratkaisu ei ole teknisesti mahdollinen. Tällä teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisella käytännön järjestelyllä torjutaan kuitenkin valtaosa mahdollisista väärinkäytöksistä ja henkilötietoihin liittyvistä sekaannuksista.

Valmistelussa on päädytty edellä mainituis-

ta syistä ehdottamaan pitäytymistä pääasiassa jälkivalvontaan perustuvassa järjestelmässä, jota kuitenkin tukee Viestintäviraston aiempaa laajempi selvittämisvelvollisuus.

3.2.2. *Henkilön tunnistamiseen liittyvät vaihtoehdot*

Esityksen valmistelun aikana on pohdittu vaihtoehtoa, jonka mukaan luonnollisten henkilöiden verkkotunnuksen hakuprosessissa käytettäisiin vahvaa ja luotettavaa henkilön tunnistamista. Luotettavalla tunnistamisella voitaisiin torjua ainakin joitakin vilpillisessä mielessä tehtyjä verkkotunnusrekisteröintejä. Henkilön luotettavan tunnistamisen välineistä valmistelussa pohdittiin ainakin sähköisen henkilökortin tai pankin käyttämien tunnustelukäytännöiden taikka postin saantitodistusten käyttöönottoa.

Esityksen valmistelussa todettiin, että sähköisen henkilökortin käyttöä vastaan puhuivat tässä tapauksessa monet seikat. Sähköinen henkilökortti on vain murto-osalla suomalaisista, tällä hetkellä vain noin 35 000 – 40 000 kansalaista käyttää sähköistä henkilökorttia. Sähköinen henkilökortti maksaa 40 euroa ja sen käyttämisessä välttämätön kortinlukija noin 20 – 60 euroa. Kortin hankkiminen edellyttää henkilökohtaista käyntiä poliisilaitoksella. Valtaosa kansalaisista ei siis pystyisi käyttämään vain sähköisellä henkilökortilla toimivaa verkkotunnuspalvelua ilman lisäinvestointeja, ajanhukkaa ja oikeuden menetyksiä. Korttiin perustuva tunnistaminen asettaisi kansalaiset eriarvoiseen asemaan ja karsisi potentiaalisia palvelun käyttäjiä. Suomalaisten verkkotunnusten määrä ei lisääntyisi odotetulla tavalla.

Kortin hankinta- ja käyttöopastus jäisi käytännössä Viestintäviraston tehtäväksi, mikä lisäisi Viestintäviraston asiakaspalvelun tehtäviä merkittävästi. Asiakasneuvonta olisi hankalaa, koska kyseessä ei olisi Viestintäviraston oma tuote. Samasta syystä Viestintävirasto ei voisi vastata kortin toimivuudesta, mitä asiakkaiden voisi olla vaikea ymmärtää.

Pankkien käyttämien tunnistusmenetelmien siirtäminen verkkotunnuspalveluun olisi sekin hankalaa. Palvelua olisi tarjottava kaikkien markkinoilla toimivien pankkien kautta, eikä jokaisella kansalaisella siltikään välttä-

mättä olisi käytössään verkkotunnuspalvelun edellyttämiä verkkopankkitunnuksia. Tunnistusmenetelmä saattaisi tässäkin tapauksessa asettaa kansalaiset eri arvoiseen asemaan ja aiheuttaa oikeuden menetyksiä. Pankit veloittavat autentikointijärjestelmiensä käytöstä käyttöönotto- ja kuukausimaksujen lisäksi tapahtumakohtaisen kertamaksun, joten palvelun kustannukset nousisivat.

Postin tunnistamisen menetelmät, kuten saantitodistuksen käyttäminen, eivät ole erityisen luotettavia, eivätkä siten tuo henkilön tunnistamiseen toivottua lisäarvoa. Niiden käyttäminen hidastaisi verkkotunnuksen rekisteröintiprosessia. Saantitodistuksen käyttäminen myös nostaisi rekisteröintien kustannuksia. Yhden saantitodistuksen hinta on tällä hetkellä 4,30 €, joten 10 000 saantitodistuksen lähettäminen maksaisi Viestintävirastolle 43 000 €. Näiden kustannusten lisäksi olisi huomioitava palautuneista saantitodistuslähehtyksistä aiheutuvat kustannukset.

Henkilön oikeudenmenetykset niissä tapauksissa, joissa joku rekisteröi vilpillisesti toisen luonnollisen henkilön nimeen perustuvan verkkotunnuksen, ovat pieniä. Verkkotunnushakemus maksetaan heti palvelua käytettäessä, joten verkkotunnuksen hankkiminen toisen nimiin ei aiheuta toiselle maksuvelvollisuutta. Henkilöllä olisi aina oikeus jälkikäteen pyytää Viestintävirastoa sulkemaan tai peruuttamaan verkkotunnuksen, jos se olisi hankittu oikeudettomasti toisen luonnollisen henkilön nimeen perustuen. Suomalaisella verkkosivulla olevaan laittomaan aineistoon voidaan tehokkaasti puuttua muun muassa rikoslain, sananvapauslain, tietoyhteiskunnan palveluista annetun lain sekä muiden erityislakien nojalla.

Yhteenvetona siitä, miksi valmistelussa on päädytty ehdotettavaan vaihtoehtoon on se, että hakijan tunnistaminen olisi kallista ja hankalaa, eikä kaikkia kansalaisia yhdenvertaisesti kohtelevaa järjestelmää ole tarjolla. Henkilön tunnistukseen perustuvan palveluautomaatiojärjestelmäsovelluksen rakentaminen ja testaaminen olisi kalliimpaa ja se veisi enemmän aikaa kuin tavallisen sovelluksen tuottaminen. Verkkotunnustuotteiden hinnat nousisivat selkeästi korkeammiksi kuin tällä hetkellä. Vahvaan tunnistamiseen perustuva yksityishenkilöiden verkkotunnus-

palvelujärjestelmä olisi lähtökohdiltaan erilainen kuin yrityksille suunnattu palvelu. Tunnistamisen taso vaihtelisi riippuen siitä kumpaa palvelua henkilö käyttää. Tunnistamisen kustannuksista johtuen yksityishenkilöt joutuisivat maksamaan palvelusta kalliimman hinnan kuin yritykset ja muut yhteisöt. Tunnistamisesta aiheutuvat haitat olisivat tässä tapauksessa saavutettavaa hyötyä suuremmat. Näistä syistä ehdotuksessa on päädytty esittämään, että henkilöitä ei tunnistettaisi verkkotunnusta haettaessa.

Verkkotunnuksen hakeminen anonyymisti ei kuitenkaan olisi mahdollista. Ehdotuksen mukaan verkkotunnuksen hakijan olisi hakemuksessaan annettava luotettavat ja paikansa pitävät henkilötiedot itsestään, mukaan lukien henkilötunnuksensa. Rikoslain 16 luvun 5 §:ssä kriminalisoidaan väärin henkilötietojen antaminen viranomaiselle ja saman luvun 7 §:ssä väärin rekisteritiedon antaminen viranomaiselle. Rangaistusuhka, lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu Viestintäviraston selvittämisvelvollisuus sekä Viestintäviraston mahdollisuus sulkea tai peruuttaa verkkotunnus tietyissä väärinkäyttö- tai laiminlyöntitapauksissa antavat järjestelmän luotettavuudelle ja toimivuudelle riittävää suojaa.

3.2.3. *Samanimisten luonnollisten henkilöiden keskinäinen etuoikeus*

Esityksen valmistelussa pohdittiin erilaisia vaihtoehtoja ratkaista samanimisten luonnollisten henkilöiden oikeus henkilön nimeen perustuvaan verkkotunnukseen. Esillä oli muun muassa ajatus etuoikeuden myöntämisestä julkisuuden henkilöille.

Julkisuuden henkilöiden mahdollista etuoikeutta omaan luonnollisen henkilön nimeensä perustuvaan verkkotunnukseen pohdittiin muita luonnollisia henkilöitä korkeamman suojan tarpeen vuoksi. Julkisuuden henkilöt ovat erityisasemansa vuoksi muita alttiimpia erilaisille kunnianloukkauksille ja mahdolliseen tavaramerkkiinsä kohdistuville väärinkäytöksille.

Etuoikeuden myöntäminen tietyille henkilöryhmille olisi kuitenkin arveluttavaa kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta. Toisten etuoikeutettu asema saattaisi vaikuttaa nega-

tiivisella tavalla muiden kansalaisten sananvapauden toteutumiseen. Lisäksi julkisuuden henkilön käsitteen määrittely olisi vaikeata ja sitä jouduttaisiin muuttamaan jatkuvasti.

Valmistelussa päädyttiin ehdottamaan aikaprioriteettiperiaatetta (niin sanottu first come, first served –periaate) samannimisten luonnollisten henkilöiden keskinäisen järjestyksen ratkaisemisessa. Se, joka ehtii ensin, saa luonnollisen henkilön nimeensä perustuvan verkkotunnuksen. Periaate olisi sama kuin yritysten ja yhteisöjen kohdalla. Suomessa on paljon samannimisiä henkilöitä, joiden keskinäistä oikeutta nimeensä perustuvaan verkkotunnukseen ei voida yhtä puolueettomasti ratkaista juuri muulla tavoin. Ehdotettu tapa olisi kaikille oikeudenmukainen ja kohtelisi kansalaisia yhdenvertaisesti.

Valmistelussa todettiin myös, että laissa ei kannata ehdottaa valmiita ratkaisuja vaihtoehtoisten verkkotunnusten muodostamiseksi (esimerkiksi www.mattivirtanen1.fi, www.mattivirtanen2.fi) niitä luonnollisia henkilöitä varten, jotka ovat menettäneet nimeensä perustuvan verkkotunnuksen aikaprioriteetin perusteella. Muiden rekisterien käytännöstä ja kokemuksista on todettavissa, että verkkotunnuksen hakijat haluavat näissä tapauksissa vapaasti muodostaa korvaavan verkkotunnuksen itselleen.

Kansalaisten oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että uudistuksesta ja sen keskeisimmistä periaatteista – erityisesti aikaprioriteettiperiaatteesta – tiedotetaan riittävän hyvin.

3.2.4. Alaikäisen asema

Esityksen valmistelussa on pohdittu sitä, pitäisikö verkkotunnuksen hakemiseen oikeutetuille luonnollisille henkilöille asettaa jokin alikäraja. Valmistelussa on päädytty esittämään 15 vuoden ikärajaa.

Perustuslain 6 §:n 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Holhoustoimesta annetun lain (442/1999, jäljempänä holhoustoimilaki) mukaan alikäisen henkilön taloudellisia asioita hoitaa edunvalvoja. Alaikäisellä ei ole oikeutta valita omaisuuttaan eikä tehdä sopimuksia tai

muuta oikeustoimia, jollei laissa toisin säädetä. Holhoustoimilain 24 §:n mukaan alikäisellä on kuitenkin oikeus tehdä oikeustoimia, jotka ovat olosuhteisiin nähden tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä. Alaikäisellä on myös oikeus määrätä siitä, minkä hänen edunvalvojansa on antanut hänen vallittavakseen. Alaikäisellä on niinkään oikeus määrätä siitä, minkä hän on omalla työllään ansainnut.

Laissa on toisin säädetty muun muassa nuorista työntekijöistä annetun lain (998/1993) 3 §:ssä, jonka mukaan viisitoista vuotta täyttänyt saa työntekijänä itse tehdä sekä irtisanoa ja purkaa työsopimuksensa. Pykälän mukaan huoltajalla on kuitenkin oikeus purkaa nuoren työntekijän työsopimus, jos purkaminen on tarpeellista tämän kasvatuksen, kehityksen ja terveyden takia.

Hallintolaissa on tarkempia säännöksiä alikäisen puhevallan käytöstä hallintomeneteltyssä. Pääsääntö on se, että alikäisen taloudellisia asioita koskevassa hallintoasiassa alikäisen puhevaltaa käyttää hänen edunvalvojansa. Alaikäisellä on kuitenkin hallintolakiin perustuva oikeus käyttää yksinään puhevaltaa asiassa, joka koskee hänen vallitsemaansa tuloa tai varallisuutta. Alaikäisen henkilöä koskevassa asiassa 15-vuotta täytäneellä alikäisellä on oikeus huoltajansa ohella käyttää puhevaltaa.

Verkkotunnuksen hakija veloitetaan verkkotunnuslain säännöksillä selvittämään monia asioita. Hakijalla on käytännössä vastuu siitä, että verkkotunnus ei loukkaa toisen suojattua nimeä tai merkkiä eli kauppa-, tavaramerkki-, yhdistys-, säätio- tai puoluekisteriin merkittyä nimeä tai merkkiä taikka toiminimilaisissa (128/1979) ja tavaramerkkilaisissa tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toisijaista tunnusta tai tavaramerkkiä. Vastaavalla tavalla suojattuja nimiä ja merkkejä ovat myös valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkisoikeudellisen yhdistyksen sekä vieraan valtion edustuston tai näiden toimielinten nimet.

Viestintäviraston verkkotunnusjärjestelmässä tarjotaan hakijalle runsaasti opastusta ja muun muassa suorat linkit edellä mainituista suojatuista nimistä ja merkeistä ylläpidettäviin rekistereihin. Viranomaisen tarjoamasta neuvonnasta ja opastuksesta huolimatta

ta hakijan on kyettävä itsenäisesti arvioimaan sitä, loukkaako hänen verkkotunnushakemuksensa toisen henkilön oikeutta. Toisen oikeutta loukkaavan verkkotunnuksen hakeminen saattaa myös muodostaa perustan vahingonkorvausvelvollisuuden syntymiselle. Näistä syistä johtuen palvelua ei ole haluttu avata lapsille. Ottaen huomioon sen, että 15-vuotiasta henkilöä pidetään rikosoikeudellisesti vastuunalaisena teoistaan ja että 15-vuotias saa jo solmia työsuhteen sekä itsenäisesti päättää omalla työllään ansaitsemistaan varoista, valmistelussa on päädytty ehdottamaan ikäraajaksi 15 vuotta 18 vuoden sijaan. Käytännössä alaikäisten mahdollisuutta hankkia itselleen verkkotunnus rajoittavat myös verkkotunnushakemuksen maksutavat, joita ovat pankin myöntämiin verkkopankkitunnuksiin perustuva maksu tai luottokorttimaksu. Alaikäiselle ei voida antaa oikeutta käyttää verkkopankin palveluja ilman edunvalvojan suostumusta.

3.2.5. *Kuluttajansuojalain etämyyntisäännösten sovellettavuus*

Verkkotunnuslain valmistelussa on noussut esille kysymys kuluttajansuojalain (38/1978) etämyyntiä koskevan 6 luvun säännösten soveltumisesta Viestintäviraston tarjoamaan verkkotunnuspalveluun. Sillä sovelletaanko näitä säännöksiä verkkotunnusten tarjontaan vai ei, on merkitystä automaatio-palvelujärjestelmän kannalta. Kuluttajansuojalain etämyyntisäännökset edellyttävät tiettyjen ennakkotietojen tarjoamista, erityistä tietojen vahvistusmenettelyä ja ennen kaikkea palvelun peruuttamisoikeutta. Näistä erityisesti palvelun peruuttamisoikeus sopisi huonosti yhteen nykyisen verkkotunnusjärjestelmän peruseräperiaatteiden kanssa.

Kuluttajansuojalain 6 luvun 4 §:n mukaan etämyynnillä tarkoitetaan kulutushyödykkeen tarjoamista kuluttajalle elinkeinonharjoittajan järjestämän sellaisen etätarjontamenetelmän avulla, jossa sopimuksen tekemiseen ja sitä edeltävään markkinointiin käytetään yksinomaan yhtä tai useampaa televiestintä. Kuluttajansuojalain 1 luvun 5 §:n mukaan elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan kuluttajansuojalaissa luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tuloa tai

muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittaviksi. Hallituksen esityksessä, joka koski asianomaisen pykälän muuttamista (HE 360/1992 vp.), 1 luvun 5 §:ään lisättiin nimenomainen maininta siitä, että elinkeinonharjoittajana toimivan henkilön tulee toimia tulon tai muun taloudellisen hyödyn hankkimistarkoituksessa. Tätä pidettiin perustelujen mukaan aiheellisena muun muassa sen selventämiseksi, että julkisyhteisöjen tarjoamat lakisääteiset palvelut, joita ei harjoiteta kaupallisten periaatteiden pohjalta, jäävät kuluttajansuojalainsäädännön ulkopuolelle.

Viestintävirasto ei myönnä verkkotunnuksia ja ylläpidä verkkotunnusrekisteriä saadakseen tuloa tai muuta taloudellista hyötyä. Viestintävirasto tarjoaa lakisääteistä palvelua, jota ei harjoiteta kaupallisten periaatteiden pohjalta. Palvelusta perittävät maksut määräytyvät verkkotunnuslain 5 §:n 5 momentin mukaan valtion maksuperustelaissa säädettyjen perusteiden mukaan. Edellä mainituilla perusteilla valmistelussa on päädytty siihen ratkaisuun, että Viestintävirastoa ei ole pidettävä kuluttajansuojalaissa tarkoitettuna elinkeinonharjoittajana, eikä lain etämyyntisäännöksiä tarvitse soveltaa verkkotunnuspalvelujen tarjontaan.

3.3. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verkkotunnuslakia siten, että vähintään 15-vuotiailla henkilöillä olisi jatkossa oikeus hakea suomalaista verkkotunnusta fi-juuresta. Toinen esitykseen sisältyvä keskeinen muutos olisi se, että haettava verkkotunnus voisi helpommin kuin ennen perustua luonnollisen henkilön nimeen.

Ehdotuksen mukaan yksityishenkilön hakema verkkotunnus voisi olla mikä tahansa vapaana oleva yleisnimi (www.peruna.fi), lyhenne tai erisnimi (www.mattivirtanen.fi). Samannimisten luonnollisten henkilöiden keskinäinen etuoikeus ratkaistaisiin aikaprioriteetin avulla eli omaa nimeään vastaavan verkkotunnuksen saisi samannimisistä hakijoista se henkilö, jonka maksettu hakemus on ensimmäisenä saapunut Viestintävirastolle.

Myös luonnollisen henkilön ja oikeushen-

kilön keskinäinen oikeus verkkotunnukseen ratkaistaisiin aikaprioriteettiperiaatteen perusteella. Esimerkiksi oikeus luonnollisen henkilön nimeä vastaavaa tavaramerkkiä vastaavaan verkkotunnukseen olisi joko sen nimisellä luonnollisella henkilöllä, tai nimeä vastaavan tavaramerkin haltijalla, riippuen siitä, kumman hakemus saapuu Viestintävirastolle ensimmäisenä.

Verkkotunnuksessa sallituista merkeistä sekä kielletyistä verkkotunnuksista säädettäisiin muutoin, kuten voimassa olevassa laissa paitsi, että toisen luonnollisen henkilön nimeen perustuvan verkkotunnuksen hakeminen kiellettäisiin. Verkkotunnuksen hakeminen anonyymisti ei olisi käytännössä mahdollista.

Yksityishenkilön verkkotunnuksen hakuprosessi olisi ehdotuksen mukaan pääosin samanlainen kuin yrityksillä ja muilla yhteisöillä. Viestintäviraston vahvistamalle lomakkeelle tehtävä verkkotunnushakemus olisi mahdollista jättää Viestintävirastolle joko henkilökohtaisesti tai sähköisesti Viestintäviraston verkkosivuilla.

Viestintävirasto tarjoaa palveluaan molemmilla kotimaisilla kielillä ja englanniksi. Asiakkaan neuvontaan ja informointiin kiinnitetään jo nykyisessä järjestelmässä erityistä huomiota. Sähköisen palvelun laajentaminen myös yksityishenkilöt kattavaksi asettaa Viestintäviraston asiakaspalvelulle entistä korkeampia laatuvaatimuksia. Yksityisasiakkaiden yrityksiä heikompaan asemaan kiinnittäisiin erityistä huomiota Viestintäviraston verkkopalvelua muutettaessa.

Yksityishenkilön hakiessa verkkotunnusta hänen henkilötietonsa luovutettaisiin verkon yli suojatussa yhteydessä. Verkkotunnuksen hakeminen anonyymisti ei olisi ehdotuksen mukaan mahdollista. Hakijasta rekisteröitäviä henkilötietoja säilytettäisiin kahdessa eri rekisterissä, joista toinen olisi saatavilla verkossa (verkkotunnusrekisteri) ja toinen lähikohtaisesti vain Viestintäviraston käytössä (asiakasrekisteri). Luonnollinen henkilö voisi ehdotuksen mukaan kieltää tiettyjen yhteystietojen julkaisemisen verkkotunnusrekisterissä.

Henkilötunnusta ei esityksen mukaan käytettäisi henkilön tunnistamisessa verkkotunnusta haettaessa, vaan ainoastaan Viestintävi-

raston apuvälineenä samannimisten henkilöiden erottamisessa toisistaan. Henkilötunnusta ei saisi julkaista verkkotunnusrekisterissä, vaan sitä säilytettäisiin vain asiakasrekisterissä. Henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin muutoin henkilötietolakia (523/1999).

Yksityishenkilön verkkotunnuksen voimassaoloaika, irtisanomis- ja uusimismenettely olisivat samanlaisia kuin voimassaolevassa laissa.

Ehdotuksen mukaan myös yksityishenkilöiden verkkotunnuksiin kohdistuva valvonta olisi pääasiallisesti jälkikäteen tapahtuvaa. Yksityishenkilö voisi mahdollisissa ongelmatilanteissa pyytää Viestintävirastolta omaan nimeensä perustuvan verkkotunnuksen sulkemista määräajaksi tai sen peruuttamista lopullisesti. Sulkemisen ja peruuttamisen edellytykset määriteltäisiin laissa.

Viestintävirasto oikeutettaisiin nimenomaisella säännöksellä antamaan verkkotunnukseen liittyvä päätös asianosaisen suostumuksella tiedoksi sähköpostilla sekä eräissä tapauksissa viraston verkkosivuilla julkaistavalla ilmoituksella. Verkkosivuilla julkaistavalla ilmoituksella tapahtuva sähköinen yleistiedoksianto poikkeaisi perinteistä yleistiedoksiantoa koskevasta peruslähdekohtista siten, että lähtökohtana olisi ilmoituksen nähtävillä pitäminen yksinomaan viranomaisen verkkosivuilla. Hallintolaisissa säännellyssä perinteisessä yleistiedoksiannossa tätä tapaa vastaisi lähinnä päätöksen tiedoksianto viranomaisen ilmoitustaululla. Ilmoitustaulu on kuitenkin tiedoksisääntönsä kannalta ainoastaan täydentävä ilmoittamistapa, koska hallintolain 63 §:n mukaan ratkaisevaa on ilmoittaminen virallisessa lehdessä. Tällä on pyritty varmistamaan erityisesti tiedoksiannon jälkikäteinen toteennäyttäminen. Ehdotuksen lähtökohta on toinen, koska ilmoitettua virallisessa lehdessä on pidetty liian hitaana ja tarpeettoman byrokraattisena menettelynä yksinomaan sähköiseen asiointiin perustuvassa palvelussa, jossa ei muutoinkaan käytetä kirjallista menettelyä. Yleistiedoksiannon jälkikäteinen toteennäyttäminen voisi tapahtua esimerkiksi siten, että Viestintävirasto tallentaa kopion verkkosivusta, jolla sähköinen ilmoitus on julkaistu.

Esityksessä ei ehdoteta annettavan Viestintävirastolle oikeuksia puuttua verkkosivuilla

välitettävään sisältöön. Verkkosivujen sisällön valvontaa harjoittaisivat edelleen yleiset laillisuusvalvontaviranomaiset. Verkkosivuilta harjoitettavaan laittomaan toimintaan puuttuminen tapahtuisi edelleen ensisijaisesti muun lainsäädännön nojalla.

4. Esityksen vaikutukset

Suomalaiseen maatunnukseen perustuvien verkkotunnusten määrän lisääntyminen parantaa osaltaan suomalaisten näkyvyyttä internetin käyttöön perustuvassa sähköisessä kaupankäynnissä. Tiettyyn maantieteelliseen alueeseen liittyvä verkkotunnus antaa usein viitteitä siitä lainsäädännöllisestä kehyksestä, jota verkkotunnuksen haltija on velvollinen noudattamaan. Toimiessaan tällaisena tienviittana kotimainen verkkotunnus saattaa lisätä suomalaisten kuluttajien luottamusta sähköiseen kaupankäyntiin ja rohkaista suomalaisia kuluttajia siihen. Esityksellä odotetaan olevan tässä suhteessa positiivinen vaikutus Suomen tietoyhteiskuntakehitykseen.

Viestintäverkkojen infrastruktuuria koskella sääntelyllä on aina yhtymäkohtansa myös verkoissa välitettävän sisällön tuotantoon. Suomalaisten verkkotunnusten määrän lisääntymisen toivotaan vaikuttavan positiivisesti suomalaisen sisältötuotantoon.

Internetin käytöstä on jo nyt tullut merkittävä osa suomalaisten viestintää. Toimiva verkkotunnusjärjestelmä luo edellytyksiä sananvapauden tehokkaalle käyttämiselle tietoverkossa. Esitys todennäköisesti johtaa suomalaisten verkkotunnusten määrän lisääntymiseen, mikä ilmiönä lisää internetin käyttöä ja vaikuttaa positiivisesti kansalaisten sananvapauteen.

Voimassa olevan verkkotunnuslain mukaan luonnolliset henkilöt eivät voi hakea itselleen verkkotunnusta. Perustuslakivaliokunta totesi verkkotunnuslaista antamassaan lausunnossa (PeLV 54/2002 vp.), että luonnollisten henkilöiden asettaminen tällä tavoin oikeushenkilöitä huonompaan asemaan ei ole sananvapauden käytännön toteutumisen kannalta asianmukaista. Verkkotunnuksen hakemiseen oikeutettujen henkilöiden piirin rajaaminen oli tuolloin kuitenkin käytännön syistä vält-

tämätön väliaikaisratkaisu. Nyt ehdotettu muutos korjaisi tämän epäkohdan. Luonnolliset henkilöt olisivat paremmassa asemassa kuin ennen, koska hekin voisivat hakea itselleen suomalaista verkkotunnusta.

Esityksellä on teleoperaattorien ja muiden verkkotunnuspalvelun tarjoajien liiketoimintaa lisääviä vaikutuksia. Yksityishenkilöiden verkkotunnusten markkinointi ja myynti fiijureen tulee todennäköisesti muodostamaan uuden liiketoiminnan alueen verkkotunnuspalvelun tarjoajille.

Esitys tulee vaikuttamaan myös Viestintäviraston asiakaspalveluun. Luonnollisen henkilön nimeen perustuvien verkkotunnusten tehostettu tarkastaminen lisää sekä asiakaspalveluhenkilökunnan että verkkotunnushallinnon lakimiesten työmäärää. Viraston verkkotunnushallinto joutuu sopeuttamaan asiakaspalvelunsa henkilöasiakkaiden edellyttämälle tasolle. Asiakaspalvelun kannalta henkilöasiakkaat ovat yritysasiakkaita haasteellisempia ja työläämpiä. Ehdotettu muutos tulee lisäämään asiakaspalvelun työmäärää mahdollisten väärinkäsitysten, käyttöongelmien, kadonneiden käyttäjätunnusteiden ja erilaisten kyselyiden muodossa. Myös tahallisen kiusanteon ja väärinkäytösten määrä saattaa olla suurempi kuin yritysasiakkaiden kanssa asioitaessa. Tavallisten kansalaisten osoite- ja yhteystietojen pitäminen ajan tasalla tulee vaatimaan enemmän työtä kuin yritysasiakkaiden tietojen. Tämä ongelma tulee todennäköisesti esille erityisesti verkkotunnusten voimassaoloaikaa jatkettaessa. Palautuneet asiakaskirjeet ja niihin liittyvät osoiteselvittelyt tulevat viemään enemmän aikaa.

Ehdotetussa muodossaan toteutettuna uudistus lisäisi Viestintäviraston henkilöstön tarvetta arviolta yhdellä – kolmella asiakaspalvelutehtävissä toimivalla henkilöllä. Uudistus saattaa lisätä myös lakimieshenkilöstön tarvetta. Uudistus todennäköisesti kuitenkin myös lisäisi viraston tuloja verkkotunnusten määrän lisääntyessä. Lisääntyneiden tulojen arvioidaan kattavan verkkotunnushallinnon lisääntyneet kustannukset. Uudistuksella ei siten arvioida olevan verkkotunnusten hintoja nostavaa vaikutusta.

Verkkotunnusten määrän voidaan ensimmäisen vuoden aikana arvioida lisääntyvän noin 10 000 – 20 000 uudella henkilöasiakas-

rekisteröinnillä. Tarkempaa arviota tunnusten määrän lisääntymisestä ei voida tässä vaiheessa antaa.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Hallituksen esitys on valmisteltu virkamiestyönä liikenne- ja viestintäministeriössä.

Esityksestä on pyydetty lausunnot 277 viranomaiselta, järjestöltä, yhteisöltä ja asiantuntijalta. Lausunnon toimitti 40 viranomaiselta, järjestöä ja yhteisöä. Lausuntokierroksen ajan esitysluonnosta sai vapaasti kommentoida myös ministeriön verkkosivujen kautta. Avoimeen lausuntopyyntöön tuli kansalaispalautetta 14 henkilöltä.

Lausunnoista on laadittu erillinen lausuntoyhteenveto.

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Selkeä enemmistö lausunnonantajista kannatti esitysluonnoksen tavoitteita ja niiden ehdotettua toteuttamistapaa. Esitysluonnoksesta annetuissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota lähinnä sääntelyn yksityiskohtiin. Esityksen peruslähtökohtia ei ole siten muutettu lausuntokierroksen johdosta.

Lausuntokierroksella esitettyjen kommenttien johdosta esityksen perusteluissa on pyritty ilmaisemaan selkeämmin se, että luonnollisella henkilöllä on oikeus hakea myös mihin tahansa yleisnimeen perustuvaa verkkotunnusta, millä tarkoitetaan myös henkilön

etu- tai sukunimeen, ei vain näiden yhdistelmään perustuvaa verkkotunnusta. Lisäksi on tarkennettu esityksen rekisterisäännöksiä sekä muokattu alaikäisiä koskevan sääntelyn perusteluja ja sähköistä tiedoksiantoa koskevia perusteluja.

Muutamissa lausunnoissa verkkotunnuslakiin toivottiin lisättävän aakkosten erikoismerkkejä (å, ä ja ö) koskevaa sääntelyä. Voimassa olevan verkkotunnuslain 4 §:n 1 momentin mukaan Viestintävirasto antaa tarkemmat määräykset verkkotunnuksesta sallituista merkeistä. Asiasta säädetään siis lähtökohtaisesti Viestintäviraston teknisessä määräyksessä, ei verkkotunnuslaissa.

Lakiin saattaa kuitenkin olla tarpeen ottaa tiettyjä peruseriaatteita erikoismerkkeihin perustuvien verkkotunnusten ja perinteisten verkkotunnusten keskinäisestä etuoikeudesta. Samassa yhteydessä on myös selvitettävä, onko erikoismerkkien käyttöönottamisella vaikutuksia verkkotunnusten peruuttamista ja sulkemista koskeviin periaatteisiin. Erikoismerkkien käyttöönotto on vasta uusi ilmiö, johon liittyy edelleen paljon teknisiä ongelmia. Ennen erikoismerkkien käyttöönottoa on syytä ensin seurata, yleistyvätkö ne muissa maajuurissa tai geneerisissä juurissa ja millaisia kokemuksia verkkotunnusrekisterin ylläpitäjillä on erikoismerkkien käytöstä.

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus selvittää luonnollisen henkilön asemaan liittyvät kysymykset verkkotunnuslaissa pikaisesti. Erikoismerkkejä koskevan sääntelyn tarvetta tullaan siten arvioimaan vasta myöhemmässä vaiheessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

3 §. *Määritelmät.* Lakiin ehdotetaan lisättävän luonnollisen henkilön nimeä koskeva määritelmä, koska käsitettä käytetään ehdotuksessa useassa kohdassa. Pykälän uuden 5 kohdan mukaan luonnollisen henkilön nimellä tarkoitettaisiin nimilain (694/1985) mukaisesta etunimestä ja sukunimestä koostuvaa henkilön virallista nimeä.

Määritelmässä etunimellä tarkoitetaan henkilön kaikkia virallisia etunimiä. Luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus voisi siis vaihtoehtoisesti muodostua esimerkiksi joko yhdestä etunimestä ja sukunimestä tai henkilön kaikista etunimistä ja sukunimestä taikka yhdestä etunimestä, toista etunimeä vastaavasta kirjainlyhenteestä ja sukunimestä. Kaksiosaisen sukunimen haltijat voisivat muodostaa verkkotunnuksen oikeutetusti myös kumman tahansa sukunimen ja jonkin etunimen perusteella.

Määritelmän kannalta olennaista on se, että luonnollisen henkilön nimellä tarkoitetaan aina etunimen ja sukunimen yhdistelmää. Luonnollisen henkilön nimeen perustuvassa verkkotunnuksessa tulisi siten aina olla vähintään yksi henkilön virallisista etunimistä ja yksi virallisista sukunimistä. Pelkkä etunimeä vastaavan kirjainlyhenteen ja sukunimen yhdistelmä ei olisi määritelmän mukainen.

Edellä tarkoitettuja erilaisia variaatioita, jotka eivät täytä luonnollisen henkilön nimen määritelmän vaatimuksia, voidaan kuitenkin tarvittaessa käsitellä luonnollisen henkilön nimen johdannaisina. Jos johdannaisnimeen liittyy ilmeinen hyötymis- tai vahingoittamistarkoitus ja 11 §:n 1 momentin 5 kohdassa tai 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa luetellut muutkin edellytykset täyttyvät, johdannaisnimeen perustuva verkkotunnus voidaan pyydettyäessä sulkea tai peruuttaa.

4 §. *Verkkotunnuksen muoto ja sisältö.* Verkkotunnus ei saisi ehdotuksen mukaan

oikeudettomasti perustua toisen suojattuun nimeen tai merkkiin taikka luonnollisen henkilön nimeen. Verkkotunnus perustuisi oikeudettomasti luonnollisen henkilön nimeen siinä tapauksessa, että nimeen perustuvaa verkkotunnusta olisi hakenut joku muun niminen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö ilman erityistä oikeutta nimeä vastaavaan suojattuun nimeen tai merkkiin. Säännöstä olisi yhdessä 11 ja 12 §:n 1 momentin säännösten kanssa tulkittava myös siten, että luonnollinen henkilö ei voisi edes suostumuksellaan antaa toiselle oikeutta nimeensä perustuvaan verkkotunnukseen.

Silloin, kun kyse on 3 §:n 5 kohdassa määritellystä luonnollisen henkilön nimeen perustuvasta verkkotunnuksesta, luonnollisella henkilöllä olisi siis oikeus vain omaa virallista nimeänsä vastaavaan verkkotunnukseen, jos se on vapaana. Verkkotunnus voitaisiin aivan oikeutetusti muodostaa henkilön etu- ja sukunimestä kahdella vaihtoehtoisella tavalla (www.mattimeikalainen.fi tai www.meikalainenmatti.fi). Myös toiseen ja kolmanteen etunimeen perustuvat variaatiot (www.mattimikaelmeikalainen.fi, www.mattimmeikalainen.fi) olisivat mahdollisia, jos kyseessä vain olisi verkkotunnuksen hakijan virallinen nimi. Kaksiosaisen sukunimen haltijat voisivat muodostaa verkkotunnuksen oikeutetusti kumman tahansa sukunimen perusteella. Nämä erilaiset vaihtoehdot lisäisivät samannimisten henkilöiden mahdollisuuksia saada nimeään vastaava verkkotunnus käyttöönsä.

Kahden samannimisen henkilön oikeus verkkotunnukseen ratkaistaisiin lain 5 §:n 3 momentin nojalla aikaprioriteettiperiaatteella. Suojattujen sukunimien haltijat olisivat verkkotunnusta haettaessa samassa asemassa kuin muidenkin sukunimien haltijat.

Myös luonnollisen henkilön ja oikeushenkilön keskinäinen oikeus verkkotunnukseen ratkaistaisiin aikaprioriteettiperiaatteen perusteella. Esimerkiksi oikeus luonnollisen henkilön nimeä vastaavaa tavaramerkkiä vas-

taavaan verkkotunnukseen olisi siis joko sen nimisellä luonnollisella henkilöllä, tai nimeä vastaavan tavaramerkin haltijalla. Ratkaisu riippuisi siitä, kumman hakemus saapuu Viestintävirastolle ensimmäisenä.

Oikeudettomasti hankittu verkkotunnus voitaisiin tarvittaessa sulkea tai peruuttaa lain 11 ja 12 §:n mukaisesti.

Pykälässä kielletään vain henkilöä A hakemasta henkilön B nimeen perustuvaa verkkotunnusta. Luonnollisella henkilöllä olisi oikeus omaan nimeensä perustuvan verkkotunnuksen ohella hakea mitä tahansa yleisnimeen, kuten omaan lempinimeensä perustuvaa verkkotunnusta. Luonnollinen henkilö voisi saman periaatteen nojalla hakea myös mihin tahansa etu- tai sukunimeen, ei vain näiden yhdistelmään perustuvaa tunnusta. Yleisnimeen perustuvan verkkotunnuksen valitsemista rajoittaisivat ainoastaan lain 4 §:ssä asetetut yleiset vaatimukset.

5 §. *Verkkotunnuksen hakeminen.* Voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentin mukaan Suomen maatunnukseen päättyvää verkkotunnusta internet-tietoverkkoon haetaan kirjallisesti Viestintäviraston vahvistamalla lomakkeella, jossa on esitettävä hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot. Säännöstä ei tältä osin ehdoteta muutettavan.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan kuitenkin lisättävän yksityishenkilöltä kerättäviä tietoja koskeva säännös. Luonnollisen henkilön hakemuksen käsittelyssä tarpeellisia tietoja olisivat ehdotuksen mukaan ainakin nimi, henkilötunnus, postiosoite ja sähköpostiosoite sekä tieto verkkotunnukseen liitetystä nimipalvelimista. Kaikki henkilötiedot luovutettaisiin Viestintävirastolle yleisen viestintäverkon yli salatussa yhteydessä.

Säännöksen tarkoitus on estää verkkotunnuksen hakeminen anonyymisti tai virheellisillä henkilötiedoilla. Pykälän sisältämä luettelo verkkotunnushakemuksen jättämisen yhteydessä kerättävistä henkilötiedoista ei olisi tyhjentävä, vaan sitä täydentäisivät 15 ja 15 a §:n säännökset verkkotunnusrekisteriin ja asiakasrekisteriin merkittävistä tiedoista. Virheellisten henkilötietojen antaminen viranomaiselle sekä väärän tiedon antaminen yleistä rekisteriä pitävälle viranomaiselle on kriminalisoitu rikoslaissa.

Pykälässä tarkoitettuja henkilötietoja käy-

tettäisiin hakemuksen käsittelyssä ja verkkotunnushallinnossa. Henkilötunnus on välttämätön tieto, jotta samannimiset henkilöt voidaan erottaa toisistaan ja, jotta henkilö ylipäätään voidaan yksilöidä luotettavalla tavalla. Järjestelmään rekisteröityneen henkilön postiosoitetta tarvitaan käyttäjätunnukseen liitetyn salasanalistan postittamisessa. Sähköpostiosoite on välttämätön yhteydenpidossa Viestintäviraston kanssa.

Nimipalvelimet ovat tekninen edellytys verkkotunnuksen toimimiselle. Ilman verkkotunnuksesta määriteltyjä nimipalvelimia verkkotunnuksen ilmoittamassa osoitteessa toimivia verkkosivuja www-sivuja ei löydy, eikä sähköposti mene perille. Nimipalvelimen ilmoittaminen on jo tällä hetkellä edellytys verkkotunnushakemuksen käsittelylle. Yksityisasiakkaiden kohdalla asiaa on syytä erityisesti korostaa, joten siitä ehdotetaan otettavaksi lakiin nimenomainen säännös. Nimipalvelimet ovat kuitenkin edelleen ehdoton edellytys myös yritys- ja muiden yhteisöasiakkaiden hakemuksen käsittelylle.

Pykälässä tarkoitettut vähimmäistiedot olisivat hakemuksen käsittelyn edellytys. Verkkotunnuksen hakeminen olisi siten käytännössä mahdotonta esimerkiksi sellaiselle henkilölle, jolla ei ole henkilötunnusta tai sähköpostiosoitetta.

Ehdotuksen 5 §:n 3 momentin mukaan verkkotunnusta voisi hakea Suomessa rekisteröity oikeushenkilö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja, suomalainen julkisyhteisö, nonharjoittaja, suomalainen liikelaitos, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, julkisoikeudellinen yhdistys ja vieraan valtion edustusto, vähintään 15-vuotias Suomen kansalainen taikka vähintään 15-vuotias henkilö, jolla on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa ja suomalainen henkilötunnus. Ehdotus, jonka mukaan hakijan tulisi olla vähintään 15-vuotias, merkitsisi muun muassa sitä, ettei edes alaikäisen edunvalvoja tai huoltaja voisi tehdä hakemusta alle 15-vuotiaan nimissä. Yli 15-, mutta alle 18-vuotiaan nimissä hakemuksen voisi sen sijaan tehdä myös hänen edunvalvojansa.

Henkilön kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta säädetään kotikuntalaissa. Kotikuntalain säännöksiä noudatetaan myös silloin, kun valtion tai kunnan viranomaisen te-

kee ratkaisuja, joihin henkilön kotikunnalla ja siellä olevalla asuinpaikalla tai henkilön tilapäisellä asuinpaikalla on vaikutusta.

Kotikuntalain 2 §:n mukaan henkilön kotikunta on laissa säädetyin poikkeuksin se kunta, jossa hän asuu. Jos henkilöllä on käytössään useampia asuntoja tai jos hänellä ei ole käytössään asuntoa lainkaan, hänen kotikuntansa on se kunta, jota hän perhesuhteidensa, toimeentulonsa tai muiden vastaavien seikkojen johdosta itse pitää kotikuntanaan ja johon hänellä on edellä mainittujen seikkojen perusteella kiinteä yhteys. Jos henkilön omaa käsitystä kotikunnastaan ei ole voitu selvittää, hänen kotikuntansa on se kunta, johon hänellä on katsottava olevan kiintein yhteys asumisensa, perhesuhteidensa, toimeentulonsa ja muiden vastaavien seikkojen johdosta.

Ehdotuksen 5 §:n 3 momentin mukaan verkkotunnuksen hakijalla tulisi siis olla myös suomalaisen väestötietojärjestelmään kirjattu henkilötunnus. Henkilötunnus on välttämätön henkilötieto verkkotunnuksen hakijoiden ja haltijoiden erottelemisessa toisistaan. Ulkomaalaiselle annetaan suomalainen henkilötunnus samassa yhteydessä kun hänen tietonsa merkitään suomalaiseen väestötietorekisteriin. Väestörekisteriin merkitseminen ja henkilötunnuksen myöntäminen ei kuitenkaan edellytä sitä, että henkilöllä olisi Suomessa kotikunta ja vakinainen asuinpaikka. Kotikuntalain 4 §:n 1 momentin mukaan ulkomaalaisen henkilön kotikunta määräytyy kotikuntalain 2 §:n mukaan, jos hän asuu Suomessa ja hänellä on tarkoitus jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan ja jos hänellä on lisäksi vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava voimassa oleva oleskelulupa, milloin sellaista häneltä vaaditaan. Muu kuin Suomen kansalainen voisi siis saada suomalaisen verkkotunnuksen vain niissä tapauksissa, joissa molemmat edellä tarkoitetuista edellytyksistä täyttyvät.

Suomen kansalainen voi asua väliaikaisesti tai pysyvästikin Suomen valtion rajojen ulkopuolella, mutta säilyttää silti Suomen kansalaisuutensa. Oikeus suomalaiseen verkkotunnuksen halutaan taata molemmille pykälässä mainituille henkilöryhmille, jotta esimerkiksi pääosan vuodesta ulkomailla asuvat suomalaiset eläkeläiset voivat halutessaan hakea suomalaista verkkotunnuksia.

Voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentin mukaan hakija voi hakea yhtä tai useampaa tunnusta. Jos samaa verkkotunnuksia hakee useampi kuin yksi hakija, tunnus myönnetään sitä ensin hakeneelle. Pykälää ei esitetä muutettavaksi tältä osin.

11 §. Verkkotunnuksen sulkeminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusia verkkotunnuksen sulkemisperusteita, jotka liittyvät luonnollisen henkilön nimen väärinkäyttöön. Tässä tarkoituksessa lain 11 §:n 1 momentissa olevaa luetteloa ehdotetaan jatkettavan kahdella uudella kohdalla. Lain 11 §:n 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavan siksi, että voimassa olevassa laissa kyseisessä kohdassa on luettelon päättymistä ennakoiva sana.

Lain 11 §:n 1 momentin 5 kohtaan ehdotetaan lisättävän viittaus luonnollisen henkilön nimeen perustuvaan johdannaisnimeen. Ehdotuksen mukaan Viestintävirasto voisi sulkea verkkotunnuksen enintään yhden vuoden määräajaksi muun muassa siitä syystä, että on todennäköisiä syitä epäillä, että tunnus on luonnollisen henkilön nimen johdannaisnimi ja se on hankittu ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen sulkemista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen. Hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa hankitulla johdannaisnimellä pykälässä tarkoitetaan verkkotunnuksia, jossa luonnollisen henkilön nimeä käytetään esimerkiksi kyseistä henkilöä herjaavassa muodossa (kuten www.mattimeikalainenonruma.fi). Myös luonnollisen henkilön nimen erilaiset taivutusmuodot (esimerkiksi verkkotunnus www.mattimeikalaisesta.fi) voivat olla pykälässä tarkoitettuja hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa hankittuja johdannaisnimiä. Johdannaisnimen voisi poikkeuksellisesti ajatella perustuvan myös vain henkilön sukunimeen tai pelkkään etunimeenkin, jos henkilö on yleisesti tunnettu tällä nimellä ja pykälässä tarkoitettut muut edellytykset täyttyvät.

Lain 11 §:n 1 momentin luetteloon ehdotetaan lisättävän uusi 6 kohta, jonka mukaan Viestintävirasto voisi sulkea verkkotunnuksen enintään yhden vuoden määräajaksi, jos

on todennäköisiä syitä epäillä, että luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus on muun nimisen luonnollisen henkilön hallussa, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen. Todennäköisiä syitä epäillä olisi esimerkiksi silloin, jos on näyttöä siitä, että verkkotunnuksen hakija on todellisuudessa eri niminen henkilö kuin väittää olevansa. Viestintävirasto voisi hankkia tällaisen näytön esimerkiksi käytössään olevasta väestörekisteristä vertaamalla keskenään haltijan ilmoittamia tietoja ja rekisteriin merkityjä tietoja.

Toisin kuin useimmat muut pykälässä tarkoitettut sulkemisperusteet, Viestintävirasto voisi tehdä 6 kohdassa tarkoitettun sulkemispäätöksen myös omasta aloitteestaan havaitessaan asian ja kuultuaan osapuolia hallintolain edellyttämällä tavalla. Hallinnon muut yleiset oikeusperiaatteet, kuten tasapuolisuus, tarkoitussidonnaisuus, puolueettomuus ja suhteellisuusperiaate luonnollisesti rajoittavat Viestintäviraston toimivaltaa asiassa.

Lain 11 §:n 1 momentin luetteloon ehdotetaan lisättävän myös uusi 7 kohta, jonka mukaan Viestintävirasto voisi sulkea verkkotunnuksen enintään yhden vuoden määräajaksi, jos on todennäköisiä syitä epäillä, että luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus on sellaisen oikeushenkilön hallussa, joka ei ole henkilön nimeä vastaavan suojatun nimen tai merkin oikeuksien haltija, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen. Viestintävirasto voisi hankkia tällaisen näytön esimerkiksi käytössään olevista väestö- ja kaupparekistereistä vertaamalla keskenään haltijan ilmoittamia tietoja ja rekistereihin merkityjä tietoja. Samoin kuin edellä 6 kohdasta on todettu, Viestintävirasto voisi tehdä 7 kohdassa tarkoitettun sulkemispäätöksen myös omasta aloitteestaan havaitessaan asian ja kuultuaan osapuolia hallintolain edellyttämällä tavalla.

12 §. Verkkotunnuksen peruuttaminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusia verkkotunnuksen peruuttamisperusteita, jotka liittyvät luonnollisen henkilön nimen väärinkäyttöön. Lain 12 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättävän uusi 3 a kohta, jonka mukaan Viestintävirasto voisi peruuttaa verkkotunnuksen, jos

on painavia perusteita epäillä, että on painavia perusteita epäillä, että luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus on muun nimisen luonnollisen henkilön hallussa tai tunnus on sellaisen oikeushenkilön hallussa, joka ei ole henkilön nimeä vastaavan suojatun nimen tai merkin oikeuksien haltija, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen. Luonnollisen henkilön nimeen oikeudettomasti perustuvan verkkotunnuksen käsitettä on selostettu tarkemmin edellä 5 §:n perusteluissa. Muilta osin prosessi olisi samanlainen kuin voimassa olevan lain mukaan.

Verkkotunnuksen peruuttaminen on lopullinen toimenpide, jonka vaikutukset ulottuvat tunnuksen sulkemista pidemmälle. Tästä syystä peruuttamisen kriteerit on laissa nostettu sulkemista korkeammalle tasolle ja peruuttamiselle edellytetään painavia perusteita.

Lain 12 §:n 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavan siten, että painavien peruuttamisperusteiden luetteloon lisättäisiin epäily siitä, että tunnus on luonnollisen henkilön nimen johdannaisnimi ja se on hankittu ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa, ja nimen haltija pyytää tunnuksen peruuttamista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen. Nimen haltijalla tarkoitettaisiin pykälässä luonnollista henkilöä, jonka virallinen nimi muistuttaa kiistanalaista verkkotunnusta. Käsitettä luonnollisen henkilön nimen johdannaisnimi on selostettu tarkemmin edellä 11 §:n perusteluissa.

Pykälän 1 momentin 8 kohtaa ehdotetaan muutettavan siten, että siitä poistettaisiin viittaus kumottavaksi ehdotettavaan 4 §:n 2 momentin 2 kohtaan.

15 §. Verkkotunnusrekisteri. Pykälän 1 momentin mukaan Viestintävirasto ylläpitää verkkotunnusten hakemista ja muuta yleistä käyttöä varten myönnettyistä verkkotunnuksista julkista rekisteriä, johon ehdotuksen mukaan merkittäisiin hakemusten ja ilmoitusten perusteella tunnuksen haltijan julkiset yhteystiedot, joita luonnollisen henkilön kohdalla ovat nimi, postiosoite ja puhelinnumero. Pykälässä luetellaan tyhjentävästi ne henkilötiedot, jotka verkkotunnusrekisteriin

voidaan tallettaa. Julkisesti saatavilla olevaan verkkotunnusrekisteriin ei siis koskaan voida tallettaa henkilön henkilötunnusta koskevaa tietoa. Henkilötunnuksella on keskeinen osuus henkilötietojen käsittelyssä, koska tunnus mahdollistaa samaa henkilöä koskevien tietojen nopean löytämisen rekisteristä ja niiden joustavan yhdistelyn muiden henkilörekisterien tietoihin samasta henkilöstä. Näin muodostuva henkilöprofiilin kokonaisuus saattaa olla luonteeltaan arkaluonteisempi kuin yksittäinen tieto. Tämä puoltaa sitä, että henkilötunnusta ei tallenneta verkossa saatavilla olevaan julkiseen rekisteriin. Roskapostiin liittyvistä ongelmista johtuen verkkotunnusrekisteriin ei myöskään tallennettaisi verkkotunnuksen haltijan sähköpostiosoitetta.

Verkkotunnusrekisterin käyttötarkoitus on voimassa olevassa laissa ilmaistu 15 §:n 1 momentissa, jonka mukaan Viestintävirasto ylläpitää verkkotunnusrekisteriä verkkotunnuksen hakemista ja muuta yleistä käyttöä varten. Tätä periaatetta ja sen muotoilua ei ehdoteta muutettavan. Julkisia verkkotunnusrekistereitä (niin sanottuja Whois-tiedostoja) ylläpidetään kansainvälisesti yleensä sen takia, että ne sisältävät verkkotunnuksen ylläpitäjän yhteystiedot mahdollisten teknisten ongelmatilanteiden varalta. Pykälässä mainittu muulla yleisellä käytöllä tarkoitetaan juuri Whois-palvelua.

Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 2 momentti, jonka mukaan luonnollinen henkilö voisi kieltää pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen muiden yhteystietojensa kuin nimen merkitsemisen verkkotunnusrekisteriin. Kielto mahdollisuus koskisi siis yksinomaan luonnollisen henkilön osoitetta ja puhelinnumeroa. Luonnollinen henkilö ei voisi kieltää pykälän luettelossa tarkoitettujen muiden tietojen, esimerkiksi nimensä tai verkkotunnuksen nimipalvelimia koskevien tietojen merkitsemistä julkiseen rekisteriin. Kielto mahdollisuus on haluttu ulottaa ainoastaan tunnuksen haltijana olevan luonnollisen henkilön yhteystietoihin, jotta verkkotunnusrekisteri voisi palvella varsinaista tarkoitustaan eli toimia apuna teknisten ongelmatilanteiden selvittämisessä. Erityisesti verkkotunnuksen haltijan nimeä, käytössä olevia nimipalvelimia ja muita teknisiä seikkoja koske-

vien tietojen sekä verkkotunnuksen teknisen ylläpitäjän yhteystietojen julkaiseminen on välttämätöntä tämän tarkoituksen toteutumiseksi.

Kielto mahdollisuus ei koskisi oikeushenkilöitä tai sitä edustavia luonnollisia henkilöitä. Oikeushenkilön yhteystiedot tulee tietosuojaviranomaisten ratkaisukäytännön ja ohjeistuksen mukaan merkitä rekistereihin siinä muodossa, että ne eivät paljasta yksittäisen työntekijän omia yhteystietoja, esimerkiksi tämän asuinpaikan osoitetta. Viestintäviraston verkkosivuilla verkkotunnuksen hakijaa ohjataan jo nyt merkitsemään oikeushenkilön yhteystiedoiksi sen tietyn osaston tai alaorganisaation osoitetiedot yksittäisen työntekijän yhteystietojen sijasta.

Viestintäviraston tulisi rakentaa palvelunsa siten, että henkilö voi yksinkertaisella ja helpolla tavalla kieltää tietojen merkitsemisen julkiseen rekisteriin. Kieltäminen voisi tapahtua missä vaiheessa prosessia tahansa eli sekä rekisteröitymisvaiheessa että sen jälkeen kun verkkotunnus on jo myönnetty. Säännöstä voidaan käyttää hyväksi jo ennen ehdotettua lain muutosta tehdyissä rekisteröinneissä.

Verkkotunnusrekisteriin merkittyjä tietoja voitaisiin ehdotuksen 3 momentin mukaan säilyttää niin kauan kuin tietoihin liittyvä verkkotunnus on voimassa. Säännös on asiallisesti samansisältöinen kuin henkilötietolain 29 §, mutta nimenomainen säännös säilytysajasta on katsottu tarpeelliseksi perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön takia.

Verkkotunnuksen voimassaoloajalla tarkoitetaan pykälässä myös sitä verkkotunnuslain 8, 9 tai 12 §:ssä säänneltyä kolmen kuukauden karenssiaikaa, jonka jälkeen uusimatta jätetty, irtisanottu tai peruutettu verkkotunnus vapautuu uudelleen haettavaksi. Verkkotunnuksen hakijoiden kannalta tieto siitä, että karenssissa oleva verkkotunnus on mahdollisesti vapautumassa, on merkityksellinen. Tämän vuoksi tiedot karenssissa olevasta verkkotunnuksesta ja sen tilasta sekä mahdollisesta vapautumispäivämäärästä tulee säilyttää julkisessa verkkotunnusrekisterissä kolmen kuukauden siirtymäajan loppuun saakka.

Käytöstä poistuneita verkkotunnuksia koskevia tietoja säilytettäisiin arkistolain (831/1994) ja sen nojalla laaditun Viestintä-

viraston arkistonmuodostussuunnitelman edellyttämällä tavalla.

Ehdotuksen mukaan voimassa olevan lain 15 §:n 2 momentti siirtyisi pykälän 4 momentiksi. Momentin sisältöön ei ehdoteta muutoksia.

15 a §. Asiakasrekisteri. Uuden 15 a §:n mukaan Viestintävirasto saisi oikeuden ylläpitää 15 §:ssä tarkoitettua julkisen verkkotunnusrekisterin lisäksi erillistä henkilörekisteriä (*asiakasrekisteri*), jota käytettäisiin hyväksi Viestintäviraston asiakashallinnossa, luonnollisten henkilöiden yksilöimisessä verkkotunnuksen uudistamismenettelyssä, verkkotunnuksen sulkemis- ja peruutustilanteissa sekä selvitettyä verkkotunnuksen liittyviä teknisiä ongelmia. Asiakasrekisteriin voitaisiin 1 momentin mukaan tallettaa 15 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi verkkotunnuksen hakijan tai haltijan henkilötunnus, asiointikieli, sähköpostiosoite, käyttäjätunnus ja asiakasnumero sekä muu vastaava, asiakassuhteen hallinnoinnin kannalta olennainen ja välttämätön tieto.

Kaksi samannimistä henkilöä voidaan henkilötunnuksen avulla erottaa toisistaan mahdollisissa ongelmatilanteissa. Henkilötunnus on muutoinkin tarpeen hakijan yksilöimiseksi.

Asiointikieli on kieli, jolla henkilö haluaa vastaanottaa palvelua. Viestintävirasto tarjoaa palveluaan tällä hetkellä suomen, ruotsin ja englannin kielellä.

Käyttäjätunnus on verkkotunnuksen haltijan tunnistamisessa hyväksi käytettävä tieto, jonka henkilö itse ilmoittaa Viestintävirastolle rekisteröityessään ensimmäistä kertaa Viestintäviraston palveluun. Rekisteröitynyt käyttäjä tunnustetaan palvelussa jatkossa käyttäjätunnuksen ja Viestintäviraston rekisteröityneelle lähettämän salasanalistan avulla. Asiakasnumero on Viestintäviraston asiakkaalle antama numero, jota käytetään hyväksi asiakassuhteen hallinnoinnissa.

Pykälässä tarkoitettuja muita vastaavia, asiakassuhteen hallinnoinnin kannalta olennaisia ja välttämättömiä tietoja olisivat esimerkiksi verkkotunnuksen maksajan yhteystiedot, jos maksaja on eri henkilö kuin verkkotunnuksen haltija. Tällainen tieto voisi olla myös verkkotunnuksen hakijan sukupuoli tai verkkotunnuksen siirtoa koskeva, lain 8 §:n 2

tai 3 momenttiin perustuva tieto.

Verkkotunnuksen voidaan liittää valtuutusavain, jonka avulla verkkotunnuksen haltija voi valtuuttaa toisen henkilön, esimerkiksi verkkotunnuspalvelun tarjoajan tekemään muutoksia verkkotunnuksen tietoihin. Tällainen valtuutusavain voisi olla pykälässä tarkoitettu asiakassuhteen hallinnointiin liittyvä tieto. Jos verkkotunnushakemus on jätetty lain 14 §:ssä tarkoitettua verkkotunnuspalvelun tarjoajan tehtäväksi, verkkotunnushakemus on tehty palveluntarjoajan käyttäjätunnuksella ja salasanoilla. Jos tällaisen verkkotunnuksen haltija haluaa myöhemmin itse hallinnoida verkkotunnuksesta järjestelmään tallennettuja tietojaan, haltijan on liitettävä verkkotunnus omaan käyttäjätunnukseensa valtuutusavaimella. Pykälässä tarkoitettu asiakassuhteen hallinnointiin liittyvä muu vastaava tieto voisi olla myös tällainen tieto verkkotunnuksen liittämisestä tiettyyn käyttäjätunnukseen.

Verkkotunnuksen hakija saattaa käyttää hakuprosessissa asiamiestä, esimerkiksi asianajotoimistoa. Myös verkkotunnuksen haltijan asiamiehen yhteystiedot voisivat olla kohdassa tarkoitettu asiakassuhteen hallinnointiin liittyvä muu vastaava tieto.

Verkkotunnuksen haltijan tunnistamisen luotettavuutta on tarkoitus parantaa sillä, että verkkotunnuksen hakijaa pyydetään verkkotunnuksen rekisteröinnin yhteydessä kirjamaan järjestelmään jokin kysymys ja siihen annettu vastaus, jonka vain hakija tietää. Kysymystä ja vastausta on tarkoitus käyttää hyväksi henkilön myöhemmässä tunnistamisessa mahdollisissa ongelmatilanteissa, kuten silloin, jos verkkotunnuksen haltija on kadottanut salasanalistansa. Pykälässä tarkoitettu asiakassuhteen hallinnointiin liittyvä muu vastaava tieto voisi olla myös tämä henkilön tunnistamiseen liittyvä kysymys- ja vastauspari.

Pykälän 2 momentin mukaan asiakasrekisteriin merkityjä tietoja voitaisiin säilyttää niin kauan kuin tietoihin liittyvä verkkotunnus on voimassa. Vastaavaa säännöstä on perusteltu edellä 15 §:n 3 momentin yhteydessä.

On mahdollista, että järjestelmän käyttäjäksi rekisteröityneelle henkilölle ei koskaan myönnetä verkkotunnusta. Näin saattaa käy-

dä esimerkiksi siitä syystä, että henkilö tavoittelee sellaista verkkotunnusta, joka ei ole vapaana. Menetettyään mahdollisuutensa haluaansa verkkotunnukseen henkilö ei ole enää kiinnostunut hakemaan muita. Järjestelmään on kuitenkin rekisteröitynyt tällaisesta hakijasta muun muassa yhteystiedot sekä tieto käyttäjätunnuksesta. Pykälän 2 momentin mukaan tällaisia tietoja järjestelmään rekisteröityneestä henkilöstä on säilytettävä vuoden ajan. Pidempi säilytysaika ei ole tarpeen, mutta säilytyksen vähimmäisajasta on syytä säättää rekisteröityneen henkilön suojaamiseksi, jottei Viestintävirasto poista henkilön käyttäjätunnusta käytöstä ennakoimattomasti tai liian aikaisin. Henkilö voisi siis vuoden ajan rekisteröitymisestä käyttää hyväkseen samoja käyttäjätunnuksia, jos hän haluaa hakea toisia verkkotunnuksia. Samasta syystä säilytettäisiin pykälän mukaan vuoden ajan myös sellaisen verkkotunnuksen haltijan tietoja, joka on itse irtisanonut rekisteröimänsä verkkotunnuksen.

Pykälän 3 momentin mukaan asiakasrekisteristä ei saisi luovuttaa tietoa henkilön henkilötunnuksesta, käyttäjätunnuksesta tai valtuutusavaimesta. Käyttäjätunnuksen ja valtuutusavaimen käsitteitä on selostettu edellä 1 momentin perusteluissa.

Muut rekisteriin merkityt tiedot saisi luovuttaa, jos se on tarpeen 1 momentissa tarkoitettua käyttötarkoituksen turvaamiseksi. Osa asiakasrekisterin tiedoista olisi useimmiten saatavilla jo julkisessa verkkotunnusrekisterissä. Luonnollisella henkilöllä olisi kuitenkin 15 §:n mukaan oikeus kieltää tietojensa julkaisu verkkotunnusrekisterissä. Näissä tapauksissa tiedot olisivat asianmukaista käyttötarkoitusselvitystä vastaan saatavissa ainoastaan asiakasrekisteristä.

Luovutuksensaajia voisivat olla esimerkiksi verkkotunnuksen peruutusta ja sulkemista koskevissa tilanteissa toiset luonnolliset henkilöt tai yritykset ja muut yhteisöt. Teknisissä ongelmatilanteissa luovutuksen saaja voisi olla kuka tahansa internetin käyttäjä, jolla on ongelmatilanteen ratkaisemiseksi oikeutettu intressi tavoittaa tietyn verkkotunnuksen haltija. Tietoja voidaan luovuttaa vain siltä osin kuin se on käyttötarkoituksen turvaamiseksi tarpeen. Esimerkiksi teknisissä ongelmatilanteissa luovutusvelvollisuus saattaisi tilantees-

ta riippuen ulottua vain verkkotunnuksen teknisen ylläpitäjän yhteystietoihin tai muihin järjestelmän teknisen toimivuuden turvaamisen kannalta tarpeellisiin tietoihin. Eri-tyistä pidättyväisyyttä ja tarkkuutta luovutuksessa on noudatettava sellaisten henkilöiden osalta, joiden yhteystietojen luovutuksen es-tää väestötietolain (507/1993) 25 §:n 4 momentissa tarkoitettu turvakielto.

Tietoja käytettäisiin 1 momentin mukaan hyväksi myös Viestintäviraston asiakashal-linnossa. Tyypillinen asiakashallintoon liitty-vä toimenpide on esimerkiksi asiakkaan osoitteen tarkistaminen yhteydenpitoa varten. Tämän käyttötarkoituksen luonteesta seuraa se, ettei sitä voida käyttää perusteena tietojen luovuttamiseen Viestintäviraston ulkopuoli-selle taholle.

Henkilötietolain 8 §:n 4 momentin mukaan oikeudesta saada tieto ja muusta henkilötieto-jen luovuttamisesta viranomaisen rekisteristä on voimassa, mitä viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta säädetään. Viranomaisen toi-minnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) 16 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen henkilöre-kisteristä saa antaa henkilötietoja koskevan kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilö-tietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötie-toja. Henkilötietoja saa kuitenkin luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markki-natutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut sii-hen suostumuksensa. Ehdotuksen 3 moment-tia on pidettävä julkisuuslain 16 §:n 3 mo-mentissa tarkoitettuna säännöksenä, joka rajoittaa Viestintäviraston julkisuuslaista joh-tuvaa oikeutta antaa tietoja asiakasrekisteris-tään. Ehdotuksen mukaan myöskään suora-markkinointi taikka mielipide- tai markkina-tutkimus eivät olisi verkkotunnuslaissa sallit-tuja luovutusperusteita.

Pykälän 4 momentissa olisi samanlainen viittaus henkilötietolakiin kuin 15 §:ssä.

17 a §. Verkkotunnusta koskevan päätöksen sähköinen tiedoksianto. Ehdotuksen mukaan lakiin lisättäisiin uusi 17 a § sähköisistä tie-doksiantotavoista, jotka poikkeavat jossain määrin siitä, mitä sähköisestä asioinnista vi-

ranomaistoiminnassa annetussa laissa tode-
taan. Sähköisestä asioinnista viranomaistoi-
minnassa annettu laki on yleislaki, josta sen
perustelujenkin mukaan voidaan poiketa
säättämällä asiasta muualla laissa toisin (HE
17/2002 vp.).

Pykälän 1 momentin mukaan verkkotun-
nusta koskeva päätös voitaisiin verkkotun-
nuksen hakijan tai haltijan suostumuksella
antaa tiedoksi sähköpostilla. Verkkotunnuk-
sen sähköistä erityistiedoksiantoa koskevaa
säännöstä sovellettaisiin sähköisestä asioin-
nista viranomaistoiminnassa annetun lain 18
sijasta.

Sähköistä viranomaisasiointia koskevassa
hallituksen esityksessä todetaan erityisesti,
että sähköisessä viranomaisasioinnissa pyri-
tään asiakkaiden kannalta helppokäyttöisyy-
teen ja välineneutraalisuuteen. Ehdotettu ke-
vyempi menettely on perusteltua toiminnas-
sa, joka pohjautuu käytännössä miltei koko-
naisuudessaan sähköpostiviestintään. Verk-
kotunnuksia koskevat päätökset eivät myös-
kään sisällä arkaluonteisia tai salassa pidettä-
viä tietoja, joten niiden välittäminen sähkö-
postilla ei vaaranna kenenkään yksityisyyttä.

Ehdotuksen lähtökohta olisi kuitenkin se,
että viranomainen ei voisi yksipuolisesti
päättää sähköisen erityistiedoksiannon käyt-
tämisestä, vaan se edellyttäisi asiakkaan
suostumusta. Suostumus voisi sinänsä olla
yksittäistapauksellinen tai yleisempi. Suos-
tumuksen antaminen voidaan toteuttaa esi-
merkiksi sillä tavoin, että verkkopalvelussa
on erityinen kohta, jossa henkilö voi ilmoit-
taa halutun tiedoksiantotavan tai muuttaa ai-
kaisemmin ilmoittamaansa tiedoksiantotapaa.

Pykälän 1 momentin mukaan päätös katsot-
taisiin annetuksi tiedoksi silloin, kun verkko-
tunnuksen hakija tai haltija lähettää Viestintä-
virastolle vastaanottokuittauksen. Vastaan-
ottokuittauksella tarkoitetaan säännöksessä
paitsi asianosaisen lähettämää varsinaista
sähköpostia, myös sähköpostijärjestelmän
välittämää automaattista viestiä siitä, että
sähköposti on avattu.

Vastaanottokuittauksen perusteella tapah-
tuvalla tiedoksiantoajankohdan määritteli-
sellä korostetaan sitä, että sähköinen erityis-
tiedoksianto voidaan suorittaa ainoastaan asi-
anosaisen suostumuksella. Jos asianosainen
ei lähetä vastaanottokuittauksia, Viestintävi-

raston on suoritettava tiedoksianto hallinto-
lain edellyttämällä tavalla perinteisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos verkko-
tunnuksen hakija tai haltija on ilmoittanut
Viestintävirastolle olennaisesti puutteelliset
tai virheelliset yhteystiedot taikka jättänyt
ilmoittamatta olennaisen yhteystiedon, eikä
näitä tietoja ole myöhemminkään saatu oi-
kaistua tai täydennettyä ja päätöksen tiedok-
sianto ei tästä syystä ole muulla tavoin mah-
dollista, Viestintäviraston olisi annettava
verkkotunnusta koskeva päätös tiedoksi pi-
tämällä sitä koskevaa ilmoitusta kuukauden
ajan julkisesti nähtävillä verkkosivuillaan.
Kyseessä voisivat olla tilanteet, joissa verk-
kotunnushakemus on tehty puutteellisesti tai
virheellisesti taikka tilanteet, joissa verkko-
tunnuksen haltijan yhteystiedoissa on verk-
kotunnuksen voimassaoloaikana tapahtunut
jokin olennainen muutos, josta ei ole ilmoi-
tettu Viestintävirastolle ja henkilön tavoitta-
minen on tästä syystä mahdotonta. Sähköi-
seen tiedoksiantoon yleisesti liitetyn asian-
osaisen suostumuksen hankkiminen ei tässä
tapauksessa ole mahdollista, koska henkilöä
ei pystytä tavoittamaan annetuilla yhteystie-
doilla.

Ehdotuksen mukaan julkisesti nähtävillä
pidettävässä ilmoituksessa olisi todettava, et-
tä päätöksen tiedoksisääntöä katsotaan tapah-
tuneen kuukauden kuluttua ilmoituksen jul-
kaisemisesta. Itsestään selvää on se, että il-
moituksesta tulisi lisäksi käydä ilmi, mitä
verkkotunnusta se koskee. Hyvä hallintotapa
edellyttää myös sitä, että ilmoituksessa ku-
vataan yleisluontoisesti tiedoksiannon koh-
teena olevan asian käsittelyn lähtökohtia.
Julkisesti nähtävillä pidettävässä ilmoituk-
sessa ei sen sijaan saa yksityiskohtaisesti se-
lostaa päätöksen sisältöä tai sitä, mihin lop-
putulokseen asiassa muutoin on päädytty.
Tarkoituksena on ainoastaan välittää vas-
taanottajalle tieto mahdollisuudesta tutustua
tiedoksiannon kohteena olevaan päätökseen
ja tiedoksiannon toimittamisesta.

Viestintäviraston tehtävänä on tarvittaessa
näyttää jälkikäteen toteen se, että tiedoksian-
to on suoritettu laissa edellytetyllä tavalla.
Tämä voi tapahtua esimerkiksi tallentamalla
ilmoituksen sisältävän verkkosivun kopio
sähköisessä muodossa Viestintäviraston yllä-
pitämään arkistoon.

Pykälän 3 momentin mukaan verkkotunnusta koskevassa hallintomenettelyssä noudatettaisiin muutoin, mitä hallintolaissa ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa säädetään. Säännös olisi lähinnä informatiivinen ohjattaen lain käyttäjää soveltamaan muissa tapauksissa yleislainsäädännön säännöksiä. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 19 §:n mukaan muu asiakirja kuin päättös, jonka tiedoksiannosta alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai joka tullakseen voimaan on annettava asianosaiselle tiedoksi, voidaan antaa tiedoksi asianomaiselle sähköisenä viestinä hänen ilmoittamallaan tavalla. Viestintävirasto voisi siten esimerkiksi kuulla asianosaista sähköisesti asianosaisen ilmoittamalla tavalla varsin vapaamuotoisesti.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa on lisäksi säännöksiä muun muassa sähköisen viestin saapumisajankohdan määrittelystä, sähköisen asiakirjan vastaanottamisesta ilmoittamisesta sekä tällaisen asiakirjan kirjaamisesta tai rekisteröimisestä. Laissa säädetään myös sähköisen viestin teknisestä muokkaamisesta sekä sähköisen asiakirjan siirrosta.

Voimaantulosäännökset. Lain voimaantulosta ehdotetaan säädettävän valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 2 momentissa on tavanomainen säännös mahdollisuudesta ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin ennen lain voimaantuloa.

2. Voimaantulo

Lain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella. Riittävän pitkä voimaantuloaika on tarpeen, jotta Viestintävirasto saa valittua teknisen järjestelmän toimittajan, teetettyä tarvittavat muutokset tekniseen verkkotunnusjärjestelmään sekä uudistettua asiakaspalvelunsa henkilöasiakkailla sopivaksi. Aikaa on varattava myös järjestelmämuutosten testaamiseen, henkilökunnan kouluttamiseen ja lakimuutoksesta tiedottamiseen.

Myös verkkotunnuspalvelun tarjoajille on varattava aikaa sopeuttaa toimintansa ja markkinointinsa uudistukseen. Palveluntarjoajat tarvitsevat aikaa teknisesti uudenlaisen

rekisteröintipalvelun rakentamiseen ja testaamiseen.

Lain täytäntöönpanoon liittyviä toimenpiteitä ei voida käytännössä aloittaa ennen kuin lain lopullinen sisältö on selvillä eli ennen kuin eduskunta on hyväksynyt lain. Lain lopullisesta sisällöstä riippuu, millaisia teknisiä muutoksia verkkotunnusjärjestelmään tulee tehdä ja kuinka kauan nämä muutostyöt testausineen kestävät. Lain voimaantuloaika on tästä syystä tarpeen jättää asetuksella tarkemmin määrytyväksi.

3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

3.1. Suhde perustuslakiin

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verkkotunnuslakia. Eräät ehdotetuista muutoksista ovat merkityksellisiä perustuslain perusoikeuksien näkökulmasta. Ehdotusta on tarkasteltava erityisesti perustuslain 10 §:ssä säädetyin yksityiselämän suojan kannalta. Ehdotuksen säännökset liittyvät myös perustuslain 12 §:ssä säädettyyn sananvapauteen.

3.1.1. Henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä (HE 309/1993 vp., s. 53). Säännöksen lakiviittaus henkilötietojen suojasta edellyttää perusoikeusuudistuksen tarkoituksen mukaisesti (PeVM 25/1994 vp., s. 6/I) lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta, mutta se jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt henkilötietojen suojaa muun muassa lausunnossaan PeVL 47/1996 vp. (telemarkkinlaki), PeVL 28/1997 vp. (laki Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä), PeVL 29/1997

vp. (laki poliisin henkilörekistereistä), PeVL 26/1998 vp. (televiestinnän tietosuojalaki), PeVL 27/1998 vp. ja PeVL 27a/1998 vp., (laki yksityisyyden suojasta työelämässä), PeVL 25/1998 vp. (henkilötietolaki) sekä PeVL 9/2004 vp. (sähköisen viestinnän tietosuojalaki). Valiokunta on lausunnoissaan korostanut yleisesti lain yksityiskohtaisten säännösten täsmällisyyden tärkeyttä. Valiokunnan lausuntokäytännön mukaan myös kysymys henkilörekistereihin talletettujen tietojen säilytysajoista kuuluu kyseissä perustuslakikohdassa ilmaistun lailla säätämisen vaatimuksen piiriin. Tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus ja tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla.

Verkkotunnuksiin liittyvien henkilötietojen rekisteröinnin tavoite ja verkkotunnusrekisterin käyttötarkoitus on voimassa olevassa verkkotunnuslaissa ilmaistu 15 §:n 1 momentissa, jonka mukaan Viestintävirasto ylläpitää verkkotunnusrekisteriä verkkotunnusten hakemista ja muuta yleistä käyttöä varten. Tätä periaatetta ja sen muotoilua ei ehdoteta muutettavan. Verkkotunnusrekisteri on verkkotunnusten hakuprosessissa välttämätön rekisteri, koska se sisältää tiedot kaikista olemassa olevista verkkotunnuksista ja niiden haltijoista. Julkisia verkkotunnusrekistereitä (niin sanottuja Whois -tiedostoja) ylläpidetään kansainvälisesti yleensä myös sen takia, että ne sisältävät verkkotunnuksen ylläpitäjän yhteystiedot mahdollisten teknisten ongelmatilanteiden varalta. Pykälässä mainitulla muulla yleisellä käytöllä tarkoitetaan juuri tätä palvelua.

Verkkotunnusrekisteriin voitaisiin ehdotuksen mukaan merkitä luonnollisen henkilön tiedoista henkilön nimi, postiosoite ja puhelinnumero. Luettelo on tyhjentävä, joten rekisteriin ei voi merkitä tietoa henkilön henkilötunnuksesta. Henkilötunnuksella on keskeinen osuus henkilötietojen käsittelyssä, koska tunnus mahdollistaa samaa henkilöä koskevien tietojen nopean löytämisen rekisteristä ja niiden joustavan yhdistelyn muiden

henkilörekisterien tietoihin samasta henkilöstä. Näin muodostuva henkilöprofiiliin kokonaisuus saattaa olla luonteeltaan arkaluonteisempi kuin yksittäinen tieto. Tämä puoltaa sitä, että henkilötunnusta ei julkaista rekisterissä, joka on sähköisessä muodossa kaikkien saatavilla verkossa.

Verkkotunnusrekisterin sisältämien tietojen luovutettavuudesta säädettäisiin ehdotuksen mukaan 15 §:n 4 momentissa. Sen mukaan verkkotunnusrekisteristä voitaisiin antaa tietoja myös sähköisessä muodossa sekä yleisen tietoverkon kautta. Yksityishenkilö voisi halutessaan kieltää muiden yhteystietojensa paitsi nimen ja eräiden teknisten tietojen julkaisemisen verkkotunnusrekisterissä.

Verkkotunnusrekisteriin merkittyjä tietoja voitaisiin ehdotuksen mukaan säilyttää niin kauan kuin tietoihin liittyvä verkkotunnus on voimassa. Säännös vastaa henkilötietolain 29 §:ää. Rekisteriin merkittyjen henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin muutoinkin, mitä henkilötietolaissa säädetään.

Ehdotuksen 15 a §:n mukaan Viestintävirasto ylläpitäisi julkisen verkkotunnusrekisterin lisäksi erillistä asiakasrekisteriä, jonka käyttötarkoituksesta säädettäisiin pykälässä. Rekisteriä käytettäisiin hyväksi Viestintäviraston asiakashallinnossa, verkkotunnusten uudistamismenettelyssä, verkkotunnuksen sulkemis- ja peruutustilanteissa sekä selvittäessä verkkotunnuksiin liittyviä teknisiä ongelmia. Tähänkin rekisteriin tallennettavista henkilötiedoista säädettäisiin lain tasolla. Rekisteriin voitaisiin pykälän mukaan merkitä 15 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi verkkotunnuksen haltijan henkilötunnus, asiointikieli, sähköpostiosoite, käyttäjätunnus, asiakasnumero sekä muu vastaava asiakassuhteen hallinnoinnin kannalta olennainen ja välttämätön tieto. Muut kuin pykälässä nimenomaisesti luetellut henkilötietotyypit on pyritty rajaamaan mahdollisimman tarkasti edellyttämällä tiedon käyttötarkoitukselta olennaista ja välttämätöntä liittymää asiakassuhteen hallinnointiin.

Tietojen luovutusperiaatteista säädettäisiin laissa. Asiakasrekisteristä ei saisi luovuttaa tietoa henkilön henkilötunnuksesta tai käyttäjätunnuksesta. Muut rekisteriin merkityt tiedot saisi luovuttaa, jos se olisi tarpeen pykälän 1 momentissa tarkoitettujen käyttötarkoi-

tuksen turvaamiseksi.

Rekisteriin merkittävät tiedot voitaisiin säilyttää niin kauan kuin tietoihin liittyvä verkkotunnus on voimassa. Jos henkilön rekisteröityminen järjestelmän käyttäjäksi ei johtaisi verkkotunnuksen myöntämiseen, tai, jos verkkotunnuksen haltija irtisanoo verkkotunnuksen, järjestelmän käyttäjäksi rekisteröityneen henkilön tietoja olisi säilytettävä vuosi rekisteröitymisestä tai irtisanomisesta. Henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin muutoin, mitä henkilötietolaissa säädetään.

Henkilötietojen käsittelystä on ehdotuksessa säädetty perustuslain 10 §:n edellyttämällä tarkkuudella. Ehdotuksen säännökset eivät ole ristiriidassa perustuslain 10 §:n kanssa.

3.1.2 Sananvapaus

Perustuslain 12 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Myös viestintävälineet ja niiden sääntely kuuluvat sananvapauden piiriin. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Sananvapaus on perustuslaissa turvattu jokaiselle Suomen oikeudenkäyttöpiirissä olevalle henkilölle hänen kansalaisuuteensa katsomatta. Soveltamisalaltaan sananvapaus kattaa kaikki viestintätekniset menetelmät ja ilmaisumuodot sekä kaikenlaiset tiedot, mielipiteet ja muut viestit niiden sisällöstä riippumatta. Sananvapautta koskeva perustuslain säännös kieltää viestien sisällön ennakkotarkastuksen ja muut ennakkollista estettä merkitsevät puuttumiset sananvapauteen. Perustuslain säännös ei estä sananvapauden käytön jälkikäteistä valvontaa rikos- ja vahingonkorvauslainsäädännön keinoin, mutta se kuitenkin rajoittaa jälkikäteistäkin puuttumista sananvapauden käyttöön.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt sananvapauden kannalta merkityksellistä sääntelyä ainakin lausunnoissaan PeVL 23/1993 vp. (laki Oy Yleisradio-Rundradion Ab:stä), PeVL 19/1998 vp. (laki televisio- ja radio toiminnasta), PeVL 8/2002 vp. (viestintämarkkinoita koskevan lainsäädännön muuttaminen) ja PeVL 54/2002 vp. (verkkotunnuslaki).

Ehdotuksessa on lähinnä kysymys sananvapauden käytön sääntelystä. Toimiva verkkotunnusjärjestelmä luo edellytyksiä sananvapauden tehokkaalle käyttämiselle tietoverkossa. Ehdotus ei ole lähtökohdiltaan ristiriidassa perustuslain sananvapaussäännöksen tai siihen sisältyvän ennakoesteiden kiellon kanssa.

3.1.3 Alaikäisen asema

Lapsia on perustuslain 6 §:n 3 momentin mukaan kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Perustuslain 19 §:n 3 momentissa julkiselle valalle on säädetty tehtävä tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Perustuslaissa turvatut perusoikeudet koskevat lähtökohtaisesti myös alaikäisiä ja muita vajaavaltaisia. Heidän osaltaan perusoikeussuojiaan liittyy perusoikeusuudistuksen esitöiden (HE 309/1993 vp.) mukaan käytännössä kuitenkin kysymys siitä, kuka käyttää perusoikeuksia koskevissa asioissa vajaavaltaisen puhevaltaa. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt asiaa muun muassa lausunnoissaan PeVL 33/1997 vp. (laki passilain muuttamisesta) ja PeVL 9/2004 vp. (sähköisen viestinnän tietosuojalaki). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että lainsäädäntöön voi sisältyä perusoikeuksien osalta erilaisia järjestysluonteisia, vajaavaltaisia koskevia säännöksiä. Rajoitukset on kuitenkin voitava perustella perusoikeussuojan kannalta hyväksyttävällä tavalla.

Ehdotuksessa oikeus verkkotunnuksen hakemiseen olisi vain yli 15-vuotiailla henkilöillä. Ratkaisuun on päädytty lähinnä siitä syystä, että verkkotunnuksen hakijalle asetetaan käytännössä melko laaja selvitysvelvollisuus. Toisen oikeutta loukkaavan verkkotunnuksen hakeminen saattaa myös muodostaa perustan vahingonkorvausvelvollisuuden syntymiselle. Alaikäisen sananvapauden rajoittaminen tapahtuu alaikäisen suojaamistarkoituksessa, joten ehdotetulle sääntelylle on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet.

3.2. Säättämisjärjestyksen arviointi

Edellä kerrotuilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Tästä huolimatta pidetään suotavana, että hallituksen esityksestä hankitaan

perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

verkkotunnuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 13 päivänä maaliskuuta 2003 annetun verkkotunnuslain (228/2003) 4 §:n 2 momentin 2 kohta,
muutetaan 3 §, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1 ja 3 momentti, 11 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, 12 §:n 1 momentin 4 ja 8 kohta sekä 15 §:n 1 momentin 2 kohta, sekä
lisätään 11 §:n 1 momenttiin uusi 6 ja 7 kohta, 12 §:n 1 momenttiin uusi 3 a kohta, 15 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 15 a ja 17 a § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *verkkotunnuksella* kirjaimista, numeroista tai muista merkeistä taikka niiden yhdistelmästä muodostuvaa Internet-tietoverkon nimimuotoista fi-maatunnuksen alaista toisen asteen osoitetietoa;
- 2) *fi-juurella* tietokantaa, johon merkitään voimassa olevat verkkotunnukset;
- 3) *suojatulla nimellä tai merkillä* kauppamerkiksi-, yhdistys-, säätiö- tai puoluekisteriin merkittyä nimeä tai merkkiä taikka toiminimilaisissa (128/1979) ja tavaramerkkilaisissa (7/1964) tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toissijaista tunnusta tai tavaramerkkiä sekä julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkis-

oikeudellisen yhdistyksen sekä vieraan valtion edustuston tai näiden toimielimen nimeä;

4) *verkkotunnuspalvelulla* palvelua, joka sisältää verkkotunnushakemuksen välittämisen Viestintävirastolle ja verkkotunnuksen käytön edellyttämien määrittelyjen tekemisen verkkotunnusjärjestelmään;

5) *luonnollisen henkilön nimellä* nimilain (694/1985) mukaisesta etunimestä ja sukunimestä koostuvaa henkilön virallista nimeä.

4 §

Verkkotunnuksen muoto ja sisältö

Verkkotunnus ei saa oikeudettomasti perustua toisen suojattuun nimeen tai merkkiin taikka luonnollisen henkilön nimeen.

5 §

Verkkotunnuksen hakeminen

Suomen maatunnukseen päätyvää verkkotunnusta Internet –tietoverkkoon haetaan kirjallisesti Viestintäviraston vahvistamalla lomakkeella, jossa on esitettävä hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot. Luonnollisen henkilön hakemuksen käsittelyssä tarpeellisia tietoja ovat ainakin nimi, henkilötunnus, postiosoite ja sähköpostiosoite sekä tieto verkkotunnuksen liitetystä nimipalvelimistä.

Verkkotunnusta voi hakea Suomessa rekisteröity oikeushenkilö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja, suomalainen julkisyhteisö, valtion liikelaitos, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, julkisoikeudellinen yhdistys ja vieraan valtion edustusto, vähintään 15-vuotias Suomen kansalainen taikka vähintään 15-vuotias henkilö, jolla on kotikuntalaisa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa ja suomalainen henkilötunnus. Hakija voi hakea yhtä tai useampaa tunnusta. Jos samaa verkkotunnusta hakee useampi kuin yksi hakija, tunnus myönnetään sitä ensin hakeneelle.

11 §

Verkkotunnuksen sulkeminen

Viestintävirasto voi sulkea verkkotunnuksen enintään yhden vuoden määräajaksi, jos:

4) on todennäköisiä syitä epäillä, että tunnus on suojattu nimi tai merkki, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen sulkemista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

5) on todennäköisiä syitä epäillä, että tunnus on suojatun nimen tai merkin johdannaisnimi tai -merkki taikka luonnollisen henkilön nimen johdannaisnimi ja se on hankittu ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen sulkemista, eikä tunnuksen

haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

6) on todennäköisiä syitä epäillä, että luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus on muun nimisen luonnollisen henkilön hallussa, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

7) on todennäköisiä syitä epäillä, että luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus on sellaisen oikeushenkilön hallussa, joka ei ole henkilön nimeä vastaavan suojatun nimen tai merkin oikeuksien haltija, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen.

12 §

Verkkotunnuksen peruuttaminen

Viestintävirasto voi peruuttaa verkkotunnuksen, jos:

3 a) on painavia perusteita epäillä, että luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus on muun nimisen luonnollisen henkilön hallussa tai tunnus on sellaisen oikeushenkilön hallussa, joka ei ole henkilön nimeä vastaavan suojatun nimen tai merkin oikeuksien haltija, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

4) on painavia perusteita epäillä, että tunnus on suojatun nimen tai merkin johdannaisnimi tai -merkki taikka luonnollisen henkilön nimen johdannaisnimi ja se on hankittu ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen peruuttamista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

8) myöntämisen jälkeen ilmenee, että tunnus sisältää loukkaavia tai rikolliseen toimintaan kehottavia ilmaisuja taikka että se on

muodostettu vastoin 4 §:n 3 momentin säännöstä;

15 §

Verkkotunnusrekisteri

Viestintävirasto ylläpitää verkkotunnusten hakemista ja muuta yleistä käyttöä varten myönnettyistä verkkotunnuksista julkista rekisteriä, johon merkitään hakemusten ja ilmoitusten perusteella seuraavat tiedot:

2) tunnuksen haltijan julkiset yhteystiedot, joita luonnollisen henkilön kohdalla ovat nimi, postiosoite ja puhelinnumero;

Luonnollinen henkilö voi kieltää 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen muiden yhteystietojensa paitsi nimen merkitsemisen verkkotunnusrekisteriin.

Verkkotunnusrekisteriin merkittävät tiedot voidaan säilyttää niin kauan kuin tietoihin liittyvä verkkotunnus on voimassa.

15 a §

Asiakasrekisteri

Verkkotunnusrekisterin lisäksi Viestintävirasto ylläpitää luonnollisten henkilöiden erottelemisessa välttämätöntä henkilörekisteriä (*asiakasrekisteri*), jota käytetään hyväksi Viestintäviraston asiakashallinnossa, verkkotunnuksen uudistamismenettelyssä, verkkotunnuksen sulkemis- ja peruutustilanteissa sekä selvittäessä verkkotunnukseen liittyviä teknisiä ongelmia. Asiakasrekisteriin voidaan 15 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi merkitä seuraavat tiedot verkkotunnuksen hakijasta tai haltijasta:

- 1) henkilötunnus;
- 2) asiointikieli;
- 3) sähköpostiosoite;

- 4) käyttäjätunnus;
- 5) asiakasnumero;
- 6) muu vastaava, asiakassuhteen hallinnon kannalta olennainen ja välttämätön tieto.

Asiakasrekisteriin merkittävät tiedot voidaan säilyttää niin kauan kuin tietoihin liittyvä verkkotunnus on voimassa. Jos henkilön rekisteröityminen järjestelmän käyttäjäksi ei johda verkkotunnuksen myöntämiseen tai jos verkkotunnuksen haltija irtisanoo verkkotunnuksen, järjestelmän käyttäjäksi rekisteröityneen henkilön tietoja on säilytettävä vuosi rekisteröitymisestä tai irtisanomisesta.

Asiakasrekisteristä ei saa luovuttaa tietoa henkilön henkilötunnuksesta, käyttäjätunnuksesta tai valtuutusavaimesta. Muut rekisteriin merkityt tiedot saadaan luovuttaa, jos se on tarpeen 1 momentissa tarkoitettujen käyttötarkoitusten turvaamiseksi.

Asiakasrekisteriin merkittävien henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä henkilötietolaissa säädetään.

17 a §

Verkkotunnusta koskevan päätöksen sähköisen tiedoksianto

Verkkotunnusta koskeva päätös voidaan verkkotunnuksen hakijan tai haltijan suostuksella antaa tiedoksi sähköpostilla. Päätös katsotaan annetuksi tiedoksi silloin, kun verkkotunnuksen hakija tai haltija lähettää Viestintävirastolle vastaanottokuittauksen.

Jos verkkotunnuksen hakija tai haltija on antanut Viestintävirastolle olennaisesti puutteelliset tai virheelliset yhteystiedot taikka jättänyt ilmoittamatta olennaisen yhteystiedon, eikä näitä tietoja ole myöhemminkään saatu oikaistua tai täydennettyä ja päätöksen tiedoksianto ei tästä syystä ole muulla tavoin mahdollista, Viestintäviraston on annettava verkkotunnusta koskeva päätös tiedoksi pitämällä sitä koskevaa ilmoitusta kuukauden ajan julkisesti nähtävillä verkkosivuillaan. Julkisesti nähtävillä pidettävässä ilmoituksessa on todettava, että päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kuukauden kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta.

Verkkotunnusta koskevassa hallintomenetelyssä noudatetaan muutoin, mitä hallintolaissa (434/2003) ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Leena Luhtanen*

Laki

verkkotunnuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 13 päivänä maaliskuuta 2003 annetun verkkotunnuslain (228/2003) 4 §:n 2 momentin 2 kohta,
muutetaan 3 §, 4 §:n 3 momentti, 5 §:n 1 ja 3 momentti, 11 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, 12 §:n 1 momentin 4 ja 8 kohta sekä 15 §:n 1 momentin 2 kohta, sekä
lisätään 11 §:n 1 momenttiin uusi 6 ja 7 kohta, 12 §:n 1 momenttiin uusi 3 a kohta, 15 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 15 a ja 17 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *verkkotunnuksella* kirjaimista, numeroista tai muista merkeistä taikka niiden yhdistelmästä muodostuvaa Internet-tietoverkon nimimuotoista fi-maatunnuksen alaista toisen asteen osoitetietoa;
- 2) *fi-juurella* tietokantaa, johon merkitään voimassa olevat verkkotunnukset;
- 3) *suojatulla nimellä tai merkillä* kauppaa, tavaramerkki-, yhdistys-, säätiö- tai puolue-rekisteriin merkittyä nimeä tai merkkiä taikka toiminimilaisissa (128/1979) ja tavaramerkkilaisissa (7/1964) tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toissijaista tunnusta tai tavaramerkkiä sekä julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkisoikeudellisen yhdistyksen sekä vieraan valtion edustuston tai näiden toimielimen nimeä;
- 4) *verkkotunnuspalvelulla* palvelua, joka sisältää verkkotunnushakemuksen välittämisen Viestintävirastolle ja verkkotunnuksen käytön edellyttämien määrittelyjen tekemisen verkkotunnusjärjestelmään;

Ehdotus

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *verkkotunnuksella* kirjaimista, numeroista tai muista merkeistä taikka niiden yhdistelmästä muodostuvaa Internet-tietoverkon nimimuotoista fi-maatunnuksen alaista toisen asteen osoitetietoa;
- 2) *fi-juurella* tietokantaa, johon merkitään voimassa olevat verkkotunnukset;
- 3) *suojatulla nimellä tai merkillä* kauppaa, tavaramerkki-, yhdistys-, säätiö- tai puolue-rekisteriin merkittyä nimeä tai merkkiä taikka toiminimilaisissa (128/1979) ja tavaramerkkilaisissa (7/1964) tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toissijaista tunnusta tai tavaramerkkiä sekä julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkisoikeudellisen yhdistyksen sekä vieraan valtion edustuston tai näiden toimielimen nimeä;
- 4) *verkkotunnuspalvelulla* palvelua, joka sisältää verkkotunnushakemuksen välittämisen Viestintävirastolle ja verkkotunnuksen käytön edellyttämien määrittelyjen tekemisen verkkotunnusjärjestelmään;
- 5) *luonnollisen henkilön nimellä* nimilain (694/1985) mukaisesta etunimestä ja sukunimestä koostuvaa henkilön virallista nimeä.

Voimassa oleva laki

4 §

Verkkotunnuksen muoto ja sisältö

Verkkotunnus ei saa muodostua:

2) pelkästä luonnollisen henkilön nimestä, jollei tunnus perustu 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettuun rekisteröityyn nimeen tai tavaramerkkiin; eikä

Verkkotunnus ei saa oikeudettomasti perustua toisen suojattuun nimeen tai merkkiin.

5 §

Verkkotunnuksen hakeminen

Suomen maatunnukseen päättyvää verkkotunnusta Internet –tietoverkkoon haetaan kirjallisesti Viestintäviraston vahvistamalla lomakkeella, jossa on esitettävä hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot.

Verkkotunnusta voi hakea Suomessa rekisteröity oikeushenkilö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja, suomalainen julkisyhteisö, valtion liikelaitos, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, julkisoikeudellinen yhdistys ja vieraan valtion edustusto. Hakija voi hakea yhtä tai useampaa tunnusta. Jos samaa verkkotunnusta hakee useampi kuin yksi hakija, tunnus myönnetään sitä ensin hakeneelle.

Ehdotus

4 §

Verkkotunnuksen muoto ja sisältö

Verkkotunnus ei saa muodostua:

(kumotaan)

Verkkotunnus ei saa oikeudettomasti perustua toisen suojattuun nimeen tai merkkiin taikka luonnollisen henkilön nimeen.

5 §

Verkkotunnuksen hakeminen

Suomen maatunnukseen päättyvää verkkotunnusta Internet –tietoverkkoon haetaan kirjallisesti Viestintäviraston vahvistamalla lomakkeella, jossa on esitettävä hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot. *Luonnollisen henkilön hakemuksen käsitelyssä tarpeellisia tietoja ovat ainakin nimi, henkilötunnus, postiosoite ja sähköpostiosoite sekä tieto verkkotunnuksen liitetystä nimipalvelimista.*

Verkkotunnusta voi hakea Suomessa rekisteröity oikeushenkilö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja, suomalainen julkisyhteisö, valtion liikelaitos, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, julkisoikeudellinen yhdistys ja vieraan valtion edustusto, vähintään 15-vuotias Suomen kansalainen taikka vähintään 15-vuotias henkilö, jolla on kotikuntalaisissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa ja suomalainen henkilötunnus. Hakija voi hakea yhtä tai useampaa tunnusta. Jos samaa verkkotunnusta hakee useampi kuin yksi hakija, tunnus myönnetään sitä

11 §

Verkkotunnuksen sulkeminen

Viestintävirasto voi sulkea verkkotunnuksen enintään yhden vuoden määräajaksi, jos:

4) on todennäköisiä syitä epäillä, että tunnus on suojattu nimi tai merkki, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen sulkemista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen; *tai*

5) on todennäköisiä syitä epäillä, että tunnus on suojatun nimen tai merkin johdannaisnimi tai -merkki ja se on hankittu ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen sulkemista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen.

(uusi)

(uusi)

12 §

Verkkotunnuksen peruuttaminen

Viestintävirasto voi peruuttaa verkkotunnuksen, jos:

ensin hakeneelle.

11 §

Verkkotunnuksen sulkeminen

Viestintävirasto voi sulkea verkkotunnuksen enintään yhden vuoden määräajaksi, jos:

4) on todennäköisiä syitä epäillä, että tunnus on suojattu nimi tai merkki, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen sulkemista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

5) on todennäköisiä syitä epäillä, että tunnus on suojatun nimen tai merkin johdannaisnimi tai -merkki *taikka luonnollisen henkilön nimen johdannaisnimi* ja se on hankittu ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen sulkemista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

6) on todennäköisiä syitä epäillä, että luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus on muun nimisen luonnollisen henkilön hallussa, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

7) on todennäköisiä syitä epäillä, että luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus on sellaisen oikeushenkilön hallussa, joka ei ole henkilön nimeä vastaavan suojatun nimen tai merkin oikeuksien haltija, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen.

12 §

Verkkotunnuksen peruuttaminen

Viestintävirasto voi peruuttaa verkkotunnuksen, jos:

(uusi)

4) on painavia perusteita epäillä, että tunnus on suojatun nimen tai merkin johdannaisnimi tai -merkki ja se on hankittu ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen peruuttamista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

8) myöntämisen jälkeen ilmenee, että tunnus sisältää loukkaavia tai rikolliseen toimintaan kehottavia ilmaisuja taikka että se on muodostettu vastoin 4 §:n 2 momentin 2 kohdan ja 3 momentin säännöstä; tai

15 §

Verkkotunnusrekisteri

Viestintävirasto ylläpitää verkkotunnusten hakemista ja muuta yleistä käyttöä varten myönnettyistä verkkotunnuksista julkista rekisteriä, johon merkitään hakemusten ja ilmoitusten perusteella seuraavat tiedot:

2) tunnuksen haltijan julkiset yhteystiedot;

(uusi)

3 a) on painavia perusteita epäillä, että luonnollisen henkilön nimeen perustuva verkkotunnus on muun nimisen luonnollisen henkilön hallussa tai tunnus on sellaisen oikeushenkilön hallussa, joka ei ole henkilön nimeä vastaavan suojatun nimen tai merkin oikeuksien haltija, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

4) on painavia perusteita epäillä, että tunnus on suojatun nimen tai merkin johdannaisnimi tai -merkki taikka luonnollisen henkilön nimen johdannaisnimi ja se on hankittu ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa, ja nimen tai merkin haltija pyytää tunnuksen peruuttamista, eikä tunnuksen haltija kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta oikeudelleen;

8) myöntämisen jälkeen ilmenee, että tunnus sisältää loukkaavia tai rikolliseen toimintaan kehottavia ilmaisuja taikka että se on muodostettu vastoin 4 §:n 3 momentin säännöstä;

15 §

Verkkotunnusrekisteri

Viestintävirasto ylläpitää verkkotunnusten hakemista ja muuta yleistä käyttöä varten myönnettyistä verkkotunnuksista julkista rekisteriä, johon merkitään hakemusten ja ilmoitusten perusteella seuraavat tiedot:

2) tunnuksen haltijan julkiset yhteystiedot, joita luonnollisen henkilön kohdalla ovat nimi, postiosoite ja puhelinnumero;

Luonnollinen henkilö voi kieltää 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen muiden yhteystietojensa paitsi nimen merkitsemisen verkkotunnusrekisteriin.

(uusi)

Verkkotunnusrekisteriin merkittyjä tietoja voidaan säilyttää niin kauan kuin tietoihin liittyvä verkkotunnus on voimassa.

(uusi)

15 a §

Asiakasrekisteri

Verkkotunnusrekisterin lisäksi Viestintävirasto ylläpitää luonnollisten henkilöiden erottelemisessä välttämätöntä henkilörekisteriä (asiakasrekisteri), jota käytetään hyväksi Viestintäviraston asiakashallinnossa, verkkotunnuksen uudistamismenettelyssä, verkkotunnuksen sulkemis- ja peruutusilanteissa sekä selvitettyä verkkotunnukseen liittyviä teknisiä ongelmia. Asiakasrekisteriin voidaan 15 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi merkitä seuraavat tiedot verkkotunnuksen hakijasta tai haltijasta:

- 1) henkilötunnus;
- 2) asiointikieli;
- 3) sähköpostiosoite;
- 4) käyttäjätunnus;
- 5) asiakasnumero;

6) muu vastaava, asiakassuhteen hallinnoinnin kannalta olennaisen ja välttämätön tieto.

Asiakasrekisteriin merkittyjä tietoja voidaan säilyttää niin kauan kuin tietoihin liittyvä verkkotunnus on voimassa. Jos henkilön rekisteröityminen järjestelmän käyttäjäksi ei johda verkkotunnuksen myöntämiseen tai jos verkkotunnuksen haltija irtisanoo verkkotunnuksen, järjestelmän käyttäjäksi rekisteröityneen henkilön tietoja on säilytettävä vuosi rekisteröitymisestä tai irtisanomisesta.

Asiakasrekisteristä ei saa luovuttaa tietoa henkilön henkilötunnuksesta, käyttäjätunnuksesta tai valtuutusavaimesta. Muut rekisteriin merkityt tiedot saadaan luovuttaa, jos se on tarpeen 1 momentissa tarkoitettun käyttötarkoituksen turvaamiseksi.

Asiakasrekisteriin merkittyjen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä henkilötietolaissa säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

17 a §

Verkkotunnusta koskevan päätöksen sähköinen tiedoksianto

Verkkotunnusta koskeva päätös voidaan verkkotunnuksen hakijan tai haltijan suostumuksella antaa tiedoksi sähköpostilla. Päätös katsotaan annetuksi tiedoksi silloin, kun verkkotunnuksen hakija tai haltija lähettää Viestintävirastolle vastaanottokuitauksen.

Jos verkkotunnuksen hakija tai haltija on antanut Viestintävirastolle olennaisesti puutteelliset tai virheelliset yhteystiedot taikka jättänyt ilmoittamatta olennaisen yhteystiedon, eikä näitä tietoja ole myöhemminkään saatu oikaistua tai täydennettyä ja päätöksen tiedoksianto ei tästä syystä ole muulla tavoin mahdollista, Viestintäviraston on annettava verkkotunnusta koskeva päätös tiedoksi pitämällä sitä koskevaa ilmoitusta kuukauden ajan julkisesti nähtävillä verkkosivuillaan. Julkisesti nähtävillä pidettävässä ilmoituksessa on todettava, että päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kuukauden kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta.

Verkkotunnusta koskevassa hallintomenettelyssä noudatetaan muutoin, mitä hallintolaissa (434/2003) ja sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
